

Festa Major

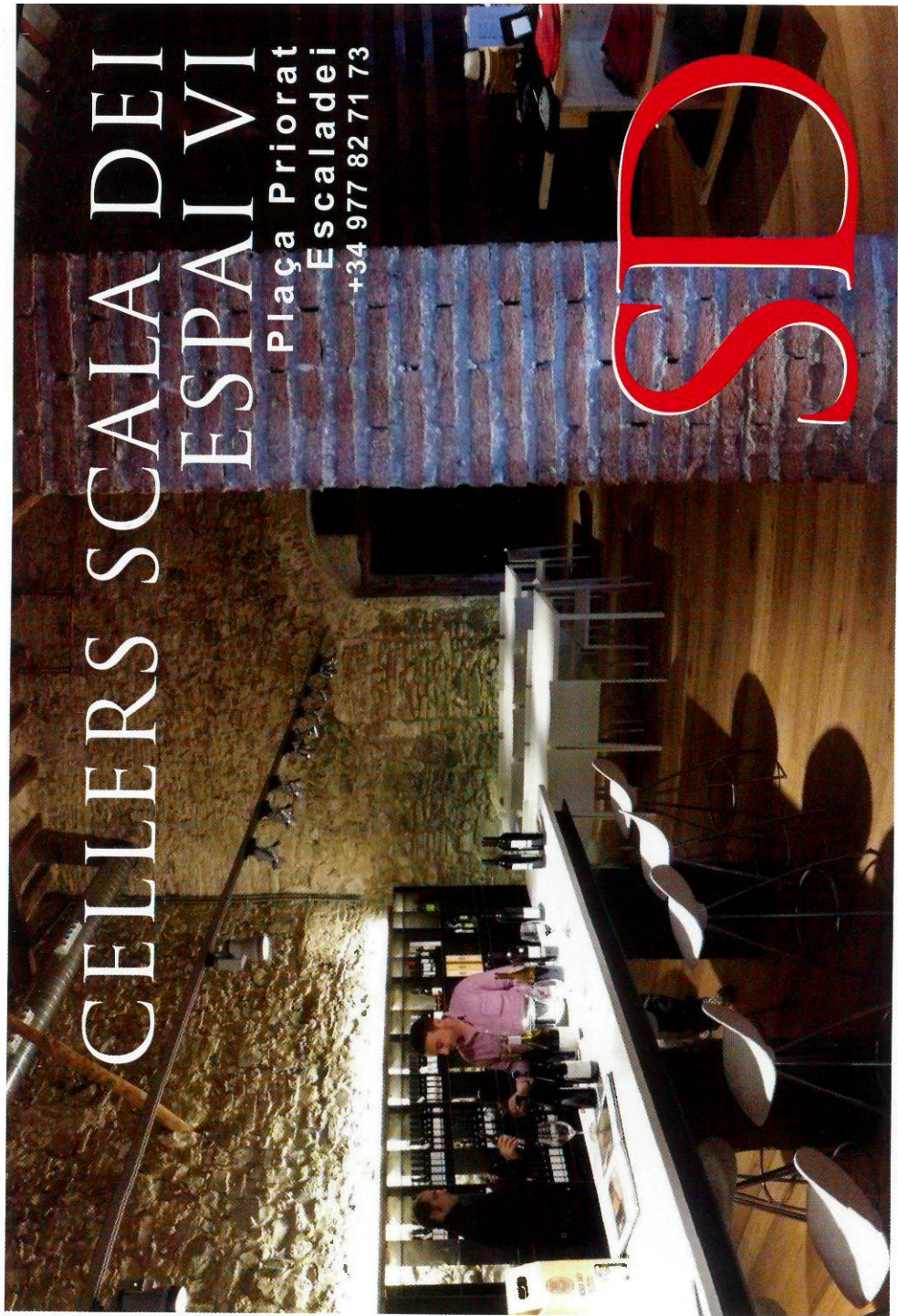
La Morera de Montsant - Scala-D
Setembre de 2013

CELLERS SCALA DEI ESPALVI

Plaça Priorat
Escaladei
+34 977 82 71 73

SD

PÒRTIC

Un any més tinc l'oportunitat d'adreçar-me a vosaltres per encetar el programa-libret de festes.

Què ràpid que ha passat aquest any i quantes coses han succeït. Coses trascendents que han significat un abans i un després pel nostre país Catalunya, pel nostre municipi La Morera de Montsant i si m'ho permeteu també per la meva persona.

Sempre la Festa Major a La Morera i a Scala-Dei ens arriba després de l'estiu. Un estiu marcat per molts actes, molt diversos i per molt de rebombori pels carrers. Enguany amb molta canalla i molt petita. Bon senyall!. El poble està viu i perviu. També amb força gent gran que encara s'esforça per passejar pels carrers i trobar-se al capvespre. La veu de l'experiència que cal respectar i sobretot escoltar molt i molt. I tota la resta de persones que es troben entre la canalla i la gent gran que van reclamant també el seu espai (des dels més joves fins els més grans) i que ajuden a que tot tiri endavant.

I és que ens cal això. Com a persones, com a poble, com a nació cal que treballem conjuntament colze a colze per a tenir un futur millor. Del passat ja n'hem après, el present és efímer i l'hem de viure intensament, i el futur serà tal i com nosaltres el treballem. Els detalls poden canviar més o menys però la constància i la perseverança han de marcar els objectius.

Els que ens dediquem poc o molt a la política hem d'estar també satisfets que la societat civil treballi al nostre costat i opini sobre el demà. Perquè la força d'un poble és la força de la seva gent. I ara som forts, molt forts.

Espero doncs que l'any vinent puguem retrobar-nos explicant grans novetats, que la feina d'un any hagi resultat molt productiva i els ànims no hagin decaïgut.

Us desitjo una molt bona festa major a tots i a totes.

Núria CRIVILLÉ i MIRÓ.

Alcaldeessa de La Morera de Montsant - Scala Dei.

Agost de 2013.

AJUNTAMENT
DE
LA MORERA DE MONTSANT

Transports i material per a la construcció

C/ Comte de Rius, 1
Telèfon i Fax 977 82 13 04
609 62 32 80

43360 CORNUDELLA DE MONTSANT

CASA
PORQUERES
EMBOTITS ARTESANS

JOSEFINA PORQUERES BORRÀS

10.16833-T

C/ ESGLÉSIA, 19 - TEL. 977 82 10 83
CORNUDELLA DE MONTSANT

BEATIFICACIÓ DELS MÀRTIRS, TESTIMONIS SUPREMS DE L'AMOR DE CRIST

Benvolguts tots:

Com cada any, tinc l'oportunitat de poder dirigir-me a tots els vilatans de La Morera de Montsant en les festes del Naixement de la Verge Maria. Més enllà, en l'Evangeli d'avui, veiem com fou notificat a Maria que portaria Déu, el Salvador del Poble. I pensem que aquesta noia, verge i mare de Jesús, havia de ser alhora la nostra mare. Aquesta especial elecció de Maria, «beneïda entre totes les dones» (Lc 1,42), fa que ens admirem de la tendresa de Déu en la seva manera de procedir; perquè no ens redimí per dir-ho així «a distància», sinó vinculant-se personalment amb la nostra família i la nostra història. Qui podria imaginar que Déu fos alhora tan gran i tan planer d'acostar-se tan íntimament a nosaltres?

Aquest Any de la Fe tindrem un gran esdeveniment: La Beatificació dels MÀRTIRS, TESTIMONIS SUPREMS DE L'AMOR DE CRIST. Precisament hi haurà dos beats que tenen una relació directa amb la nostra Parròquia, ja que hi van estar de rectors:

Mn. JOSEP MARIA PANADÈS TARRÉ va ser rector, l'any 1899, exercí el seu ministeri sagrat també com a vicari d'Alforja; ecònom de Porrera i Prades, Vilaverd i Bràfim i finalment capellà de les Germanetes dels Pobres a Tarragona.

Va ser assassinat junt amb Mn. Josep Mª Panadès, Mn. Antoni Prenafeta, Mn. Pere Farrés i Mn. Miquel Grau. Conduïts des de Tarragona (vaixell-presó) davant de Telèfons de Valls, pararen el camió, que portava 24 futures víctimes, els quals serens i fins i tot contents cantaven amb entusiasme l'himne de la perseverança: «Amunt, germans, fem nostra via, Jesús Rei Nostre ens va al davant...». Els milicians armats amb fusells i metralletes cridaven: «Són capellans o gossos d'aquesta classe!» Foren ametrallats i els tiraren un tret de gràcia.

Mn. JOAN VERNET MASIP fou rector de La Morera on el sorprengué la revolta de 1936. En advertir-lo, el secretari del poble, del greu perill en que es trobava i recomanar-li que s'amagués, Mn. Joan li va contestar: «No tinc por a la mort, perquè no he fet res dolent, però si així Déu ho ha destinat, l'accepto amb resignació i conformitat». Quan el Comitè revolucionari li exigí les claus de l'església, demanà que li deixessin estar una estona, que aprofità per sumir el Santíssim. Després van entrar els revolucionaris i començaren a tirar per terra les imatges. Mn. Joan advertí els principals de la incultura que cometien i aquests donaren ordres de parar la destrucció. Mn. Joan Vernet, que s'havia refugiat a casa de la família Sardà, advertí que pujaven d'Scala Dei per assassinar-lo. El comitè l'acompanyà a casa seva a la Vilella Alta. Va ser assassinat a Juncosa de les Garrigues junt amb Mn. Joan Sans rector de la Vilella.

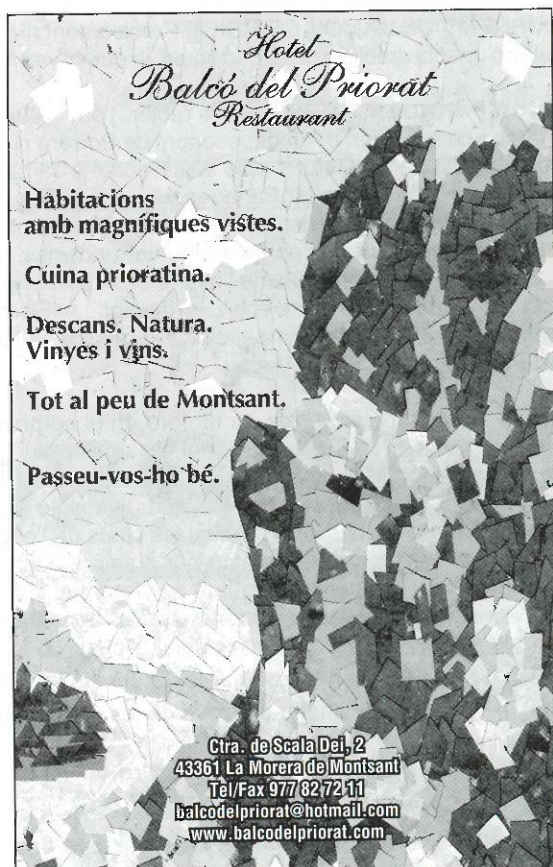
Quan l'Església els posa com exemple, no entra a jutjar els fets històrics que van tenir per marc el martiri, sinó que es limita a exaltar la seva fe en Déu, la seva

bondat, mansuetud i amor als altres, el perdó als seus botxins, seguint l'exemple de Jesucrist, que va donar la vida per tots i va morir també perdonant.

Preguem Déu que el testimoniatge d'aquests germans cali profundament en els nostres cors i revitalitzi la nostra Església.

Amb tot el meu afecte i estimació, us desitjo una Bona Festa Major !!

Mn. Miquel LLUÍS CASTILLEJO
Rector

Hotel
Balcó del Priorat
Restaurant

**Habitacions
amb magnífiques vistes.**

Cuina prioratina.

**Descans. Natura.
Vinyes i vins.**

Tot al peu de Montsant.

Passau-vos-ho bé.

Ctra. de Scala Del, 2
43361 La Morera de Montsant
Tel/Fax 977 827211
balcodepriorat@hotmail.com
www.balcodepriorat.com

EL RATOLÍ CASOLÀ, UN FOLLET DINS DEL CALAIX DEL PA

El ratolí casolà (*Mus domesticus*) és un rosegador que s'esmunyeix dins de les nostres cases amb l'habilitat pròpia del príncep dels lladres. No en va la paraula *Mus*, que defineix el gènere, en sànscrit és sinònim de robar. La qual cosa ens dóna una idea que fa ja milers d'anys que aquest petit lladregot era conegut per les diferents cultures que veien minvats els seus rebosts amb enginy. Els estris que porta són els seus incisius, pels que cap matèria els hi sembla irreductible, i unes extremitats anteriors que li permeten excavar i trepar de manera prodigiosa. És una espècie comensal, és a dir que viu prop de la presència humana: cases, masos, magatzems, granges, corrals, etc.... S'ha adaptat tan bé a viure a prop dels nostres recursos que no se'n mou dels llocs on es guarden tresors molt treballats en la recol·lecció, i que són furtats cada nit per aquest micromamífer. També hi ha formes assilvestrades vivint en els marges de pedra o entre la vegetació herbàcia a les rodalies dels camps de conreus, però com veieu no gaire lluny nostre.

Ratolí casolà menjant gra

És petit, un 100 mm entre el cap i el cos, i uns altres 100 mm de longitud de la cua. Pot pesar entre 12 i 29 grams. Per tant pot passar pel forat més insignificant. Tothom sap com és un ratolí casolà: el musell és lleugerament allargat i punxegut, els ulls negres i petits, les orelles arrodonides, la cua recoberta amb anells escatosos entre els quals es disposen pèls curts i fins de forma dispersa. No presenta un marcat dimorfisme sexual; les femelles presenten 5 parells de mames, 3 de pectorals i 2 d'inguinals. El creixement dels seus incisius és continu i necessiten desgastar-los amb qualsevol matèria...d'aquí que apareguin cables, coixins, diaris o mobles rosegats.

El color del pelatge és variable. Els juvenils presenten una coloració uniforme gris fosca que desapareix després del primer canvi de pelatge. En subadults i adults hi ha una àmplia gamma entre dos tipus de coloracions extremes, la clara i la fosca. Les formes clares presenten el dors i la cua marró-grisenca i la regió ventral de crema a blanc, lleugerament rentat de gris amb una línia clara de demarcació entre les dues regions. Les potes en aquests animals presenten un color clar sense arribar a ser blanques. Els animals de coloració fosca tenen el dors, cua i potes de color gris terrós fosc, i el ventre lleugerament més clar, sense línia neta de demarcació. En els animals comensals predomina la coloració fosca, i en les formes assilvestrades la coloració clara, encara que en una mateixa població poden aparèixer totes les variacions possibles. La varietat albina s'utilitza com animal de laboratori. La cua presenta en general un color uniforme, encara que, en ocasions, és més clara en la seva cara ventral. Pels afeccionats a la genètica, saber que el ratolí casolà presenta 40 cromosomes (6 menys que nosaltres).

Tot i que quan en veiem un al menjador ens sembla que n'hi ha una plaga bíblica, el cert és que no existeixen estimacions de les densitats poblacionals, i en cap cas s'han detectat explosions demogràfiques. La seva dinàmica està sotmesa a variacions locals. En entorns favorables, les poblacions comensals són capaces de regular-se mitjançant canvis en la taxa reproductora, en la supervivència juvenil i en la migració. En les poblacions silvestres l'abundància pot variar segons l'hàbitat i mostra oscil·lacions zones amb una densa capa d'arbustos i plantes herbàcies. Les femelles mostren majors abundàncies en llocs amb cobertura vegetal densa que no pas en zones on la vegetació és escassa, mentre que els mascles no mostren preferència per l'hàbitat. A més, les femelles migren de zones arbustives a àrees més herbàcies segons avança a l'època de cria; per contra, els mascles mostren un descens poblacional en aquesta època.

Ratolí rebuscant pel rebost

Està ben distribuït per tota Catalunya, menys a la part nord-occidental. Ocupa tota la Península Ibèrica, les Illes Balears i les Illes Canàries. A la resta d'Europa es restringeix a l'oest i sud del continent, illes mediterrànies, illes Britàniques i illes Fèroe. La seva àrea de distribució mundial abasta més l'Orient Mitjà (des de Turquia fins a l'Iran), nord i sud d'Àfrica, Austràlia i les illes oceàniques.

Els animals que habiten llocs humanitzats són omnívors, mentre que les formes assilvestrades s'alimenten principalment de llavors, fruits i petits invertebrats. A l'estiu i primavera la dieta és fonamentalment vegetariana, majoritàriament composta per fruita, i a l'hivern s'alimenta principalment d'invertebrats.

Una família de ratolins enfeïnada

Femella amb les cries

El cicle reproductor presenta diferències entre les poblacions comensals i les assilvestrades. L'activitat sexual de les primeres és contínua al llarg de tot l'any, observant-se un lleuger descens dels aparellaments en el període hivernal. La reproducció s'inicia a principis de març i conclou a finals de tardor, i el nombre d'embrions per femella varia entre 4 i 9, amb una mitjana de 6,5. En les poblacions silvestres el període reproductor és més curt i està sotmès a variacions locals. En zones meridionals de la Península Ibèrica apareixen femelles gestants de novembre a juny, mentre que els mascles són actius durant tot l'any. A la part meridional de Catalunya, els mascles són sexualment actius de gener a novembre i les femelles des de febrer a octubre. La mitjana per

femella és de 6,8 embrions, amb un nombre que varia entre 3 i 9. Sota condicions climàtiques més rigoroses el període reproductor és més curt, com és el cas de les poblacions més septentrionals de Catalunya on l'activitat sexual s'estén des de l'inici de la primavera fins a principis de tardor. Durant el mes d'abril les femelles ja estan gestant o bé presenten indicis de part. Crien moltíssim. El nombre d'embrions per femella varia d'1 a 7, amb una mitjana de 4,4. En general, la gestació dura al voltant de 19 o 20 dies. En néixer pesen no més de 2 grams. La maduresa sexual s'aconsegueix entre les cinc i set setmanes de vida. El festeig és simple i ràpid, unes olorades a la regió genital, alguns moviments de neteja del pelatge de la parella, i immediatament es produeix la còpula, que dura tan sols un o dos segons. L'esperança de vida és de 12 a 14 mesos. Un femella pot parir fins a deu cops a l'any. Si no hi ha baixes (... que n'hi ha !!!), una parella podria arribar assolir 35.044 descendents en un any. El desenvolupament del jove és molt ràpid, cosa que comporta l'absència de certs comportaments infantils, com el joc, molt comú en altres mamífers.

El ratolí casolà és sensible a la competència interespecífica, on l'existència d'altres espècies de rosegadors que ocupin els mateixos llocs exclou o limita la seva presència. Representa una part important en la dieta de diversos depredadors incloent rapinyaires nocturns i diürns, carnívors i serps. Si no fos per això, en quatre dies es convertirien en una plaga difícil de controlar. Quan la seva densitat és alta pot produir importants danys econòmics, com la contaminació d'aliments amb la femta, trencament de sacs i embalatges en llocs com magatzems de pinso i en granges.

És essencialment nocturn, presenta dos pics màxims d'activitat durant la fase de foscor, un durant la primera hora i un altre durant la sisena, separats per un mínim d'activitat a la quarta hora. Tanmateix, aquest patró es veu alterat en animals amb els quals es produeixen múltiples pics d'activitat al llarg de la nit. Construeix nius i galeries per a la reproducció, utilitzant un ampli ventall de materials. Amb els incisius trossegueu els suplementos dominicals en tires que amunteguen fins al punt d'enterrar

El ratolí es mou a les fosques

literalment a les cries. Aquest material, és molt bo per mantenir una certa atmosfera olfactiva necessària en una família de ratolins. El paper s'amara d'orina, encara que restant sec i mantenint el vigent olor familiar, que els diferenciarà de qualsevol altre clan familiar i els acompanyarà de per vida.

El ratolí casolà és un excel·lent escalador i saltador, característiques que són fàcilment observades quan intentem agafar-ne un. L'estructura social depèn de la disponibilitat de l'hàbitat, distribució de menjar i densitat poblacional. Així, típicament, en les poblacions comensals és primàriament territorial, formant grups familiars amb un mascle dominant, diverses femelles adultes i cries que ocupen territoris petits. Les relacions socials entre els membres s'articulen gràcies als distintius

Ratolí buscant material per fer el niu

olorosos individuals i de grup. Dins del grup, els mascles de dos a tres mesos d'edat mostren interaccions agressives amb els seus companys (germans i mig germans), i es dispersen si no són capaços de prendre el control del territori. Els estudis que s'han realitzat en les poblacions silvestres poden ser agrupats en quatre models principals d'organització social:

- a) Model I, les poblacions de baixa a mitja densitat poblacional tenen una estructura territorial molt marcada.
- b) Model II, els individus no són territorials però mostren dominància social dictada per la seva mida corporal.
- c) Model III, sense estructura social i nòmades, amb dominància transitòria i típicament no agressiva.
- d) Model IV, estructura de clan en el qual poden haver-hi diversos individus reproductius de tots dos sexes.

Durant el zel, els mascles poden marcar amb orina alguns punts determinats del seu entorn. Altres marques olfactives es realitzen gràcies a substàncies especials segregades per la glàndula que presenten en la planta dels peus. Quan hi ha

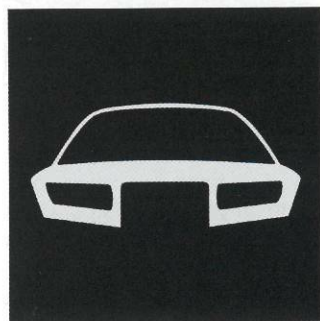
enfrentaments entre dos mascles, no solen resultar cruents i són combats molt ritualitzats, amb postures i actituds d'amenaça. No és estrany que el mascle guanyador marqui simbòlicament al vençut amb orina.

Per últim, ens convé no oblidar quelcom fonamental per entendre perquè els ratolins casolans han arribat als nostres dominis. Si ells estan aquí, si han creuat el llindar de la teva porta és perquè dins existeixen raons suficientment importants per a que s'hi juguin la vida. Sense menjar i refugi, un ratolí casolà no explorarà el nostre territori més íntim. Per això haurem de reflexionar sobre les possibilitats que els hi donem a certs animals per viure a casa nostra. Una casa mal construïda, amb escletxes, poc hermètica o amb un cert desordre en la manipulació o emmagatzematge dels aliments, són una coartada inqüestionable per els ratolins casolans. Els ratolins casolans, els follets dins del calaix del pa, no poden ni saben viure sense els nostres errors.

Text i fotos: Isabel MATE & Joan BARRULL
Biòlegs
Juliol 2013

Cria de ratolí

**PLANXISTERIA
PINTURA**

TOSET

Camí de Valls, 76 - 43204 REUS
Tel. 977341162 - Fax 977752770
toset@planxapintoset.com

L'ESTIU EN QUÈ NINGÚ GOSAVA VIATJAR. L'INFANT PERE A CARTOIXA (1348)

L'estiu de 1348 no va ser un període qualsevol al Priorat, a Catalunya ni, en general, a la resta d'Europa. La pesta negra (que havia arribat a Constantinoble el 1347 procedent del centre d'Àsia, s'havia escampat en pocs mesos per ambdues ribes de la Mediterrània i provocà la mort d'aproximadament un terç de la població europea) es trobava en el seu màxim apogeu a Catalunya. Al juny, la malaltia era a les portes del Priorat. Alguns dels detalls del pas de la pesta per la comarca els coneixem gràcies als documents redactats per la cancelleria de l'infant Pere (la primera notícia de l'arribada del contagi apareix en un document seu de 5 de juny), que durant aquells mesos es trobava a la comarca.

L'infant Pere (1305-1381), fill del rei Jaume II, era des de 1342 el comte de les Muntanyes de Prades i senyor de la baronia d'Entença, que englobava tot el Priorat, bona part de la Ribera d'Ebre i les zones de muntanya del Baix Camp i la Conca de Barberà. Dins del comtat hi havia inclosos els pobles que pertanyien a Escaladei, en els quals el comte exercia una superior jurisdicció que sovint va provocar conflictes entre Cartoixa i el nou senyor.

L'infant Pere féu de Falset la seva capital, va reformar i ampliar el castell i va afavorir el creixement econòmic i demogràfic de la vila, tant amb la pròpia dinàmica econòmica derivada de la vida de la cort, com amb l'impuls de les mines d'argent, plom i alcofol. Va visitar una bona part dels pobles del comtat, si més no en el moment inicial del seu govern, quan els va recórrer gairebé tots per rebre la fidelitat dels seus nous súbdits.

Escaladei, refugi contra la pesta

Una creença molt estesa a l'època era que l'única manera de no caure a les urpes de la pesta («el contagi», com l'anomenen sovint les fonts) era marxar ràpidament, anar ben lluny i tornar tan tard com hom pugués; la veu popular ho va resumir en la màxima llatina cito, longe, tarde. És clar que aquesta fórmula tenia l'inconvenient que no tothom comptava amb algun lloc on anar ni mitjans per arribar-hi i que, de tota manera, la pesta es va estendre tant que va arribar a la major part dels racons dels països afectats.

Això mateix és el que van fer l'infant Pere i el seu seguici: van marxar de Falset, on havien passat la primavera d'aquell any (l'infant Pere es trobava en ple procés d'organització del comtat) i es van refugiar a la Cartoixa d'Escaladei. El seguici el formaven la seva filla Elionor, futura reina de Xipre,¹ almenys dos dels seus fills mascles i diversos servidors; la comtessa Joana, muller de l'infant, havia mort uns mesos abans.

La por era ben justificada. No únicament els havien arribat notícies vagues sobre la malaltia i les seves conseqüències, sinó que les coneixien de primera mà. El dia 1 de juliol, l'infant va escriure una dramàtica carta² als consellers i prohoms de Barcelona (les màximes autoritats municipals) donant-los el seu condol per la situació en què, «per culpa de l'abominable desgràcia pestilencial» es trobava la ciutat a la qual se sentia lligat perquè l'havia vist néixer i hi havia estat batejat. En aquesta carta explica que la ciutat («matrona i cap de tota Catalunya») estava quedant vidua pels ciutadans que morien i buida per la molta gent que marxava. Esmenta els múltiples dolors i innombrables angoixes de la ciutat, i els encoratja a demanar pietat a Déu amb cor pur, ulls admirats i mans alçades per tal de retrobar la salut i el consol.

L'infant Pere i el seu seguici van arribar a Escaladei entre els dies 4 i 12 de juliol i s'hi van estar fins a mitjan setembre. Es dedueix gràcies al lloc on estan redactats cadascun dels documents que trobem copiats al cartulari d'aquest moment; un cartulari és un volum on una persona o institució va copiant en ordre cronològic els documents que genera, tant aquells que rep com els que redacta. Al llarg del seu mandat, l'infant Pere va generar almenys quinze cartularis (que es conserven a l'Arxiu de la Casa Ducal de Medinaceli a Catalunya, amb una còpia dipositada a Poblet). Els documents, en aquest cas, no ens serveixen només per conèixer aspectes de la vida de les persones que els protagonitzen sinó que, a més, ens ajuden a saber on eren en cada moment.

Zona de construccions medievals de la Cartoixa Escaladei

Així doncs, segons la ubicació (la «data tòpica») que figura en cadascun dels documents del cartulari, l'infant Pere es va traslladar cap a Cartoixa amb la seva família i servidors entre el dia 4 de juliol (data de l'últim document redactat a Falset) i el 12 de juliol (quan ja va redactar un document a Escaladei).

L'últim document que apareix datat a Escaladei és del dia 5 de setembre. El següent, el 22 de setembre, ja es va redactar a Falset. La tornada a la capital del comtat es va produir, doncs, entre aquestes dues dates, després de 8 o 10 setmanes d'estada a Cartoixa.

Dos mesos a Escaladei, deu documents

Al llarg de les setmanes que l'infant Pere va passar a Escaladei amb la seva família i seguici, va fer redactar 10 documents. Els temes que s'hi tracten són els habituals en la seva documentació d'aquesta època. Per dir-ho d'una altra manera, durant la seva estada (tot i el trasbals provocat per la por de la pesta i l'afectació a la seva pròpia salut), la cort de l'infant devia intentar mantenir una activitat més o menys normal en la gestió dels assumptes. Vegem-ho.

Si agrupem per temes aquests deu documents, observem que la major part estan dedicats a la gestió del patrimoni de l'infant. Aquest que podríem anomenar primer bloc està format per set documents, algun dels quals tracten aspectes de gestió econòmica quotidiana.

N'és un exemple el debitori que va atorgar el dia 15 d'agost: s'hi explica que, un temps enrere (possiblement abans de sortir de Falset cap a Escaladei), el falsejà Ramon Durban havia donat 1000 sous a un dels servidors de l'infant per al proveïment de la seva casa, és a dir, per comprar menjar i altres coses necessàries per a la subsistència de la família de l'infant i els seus servidors. La quantitat de 1000 sous és prou important per fer-nos pensar que es va tractar d'una compra extraordinària, potser relacionada amb el viatge una mica incert que el seguici de l'infant estava a punt d'iniciar en direcció cap a Cartoixa. En el document, a més de fer constar el seu deute, l'infant promet a Ramon Durban que li tornarà els 1000 sous durant el mes d'octubre següent.

Durant la seva estada al Priorat, l'infant també va realitzar una altra compra extraordinària, en aquest cas un llistat de 43 medicines i altres objectes d'ús preventiu, segons consta en un document redactat el dia 9 d'agost. L'infant havia encomanat als seus servidors que li comprassin a Barcelona i li fessin portar un seguit de medicines i altres objectes de caràcter medicinal. El llistat inclou des de diferents tipus de xarops i olis (de camamilla, de nenúfar...) fins a roba, passant per càmfora, roses seques, fusta d'àloe, làudan, agàric... La transcripció d'aquest llistat (i la seva possible relació amb el combat de la pesta) ultrapassa l'espai d'aquest article i caldrà abordar-la amb detall.

Un altre exemple de gestió quotidiana del patrimoni és el document redactat el dia 4 de setembre, poc abans de marxar d'Escaladei, en el qual feia gestions per reclamar diverses peces d'una vaixela d'argent que li havia de donar el rei.

En canvi, altres documents tracten aspectes de més transcendència patrimonial,

FONDA El Recó

Fundada el 1794

Plaça de la Vila, 10
Tel. i Fax 977 82 10 32
43360 CORNUDELLA
www.fondaelreco.com

CASA ESTIVILL

Allotjament Rural

Casa pairal S.XIX

Capacitat
11 places

Plaça de la Vila, 15
Tel. i Fax 977 82 10 32
43360 CORNUDELLA
www.casaestivill.com

- ELECTRICITAT
- FONTANERIA
- CALEFACCIÓ
- ENERGIA SOLAR
- GAS (ESPECIALISTA)
- BUTLLETINS OFICIALS
- REPARACIÓ DE CALDERES

JASANS i JASANS, SCP

C/ Gritella, 13 - Tel. 977 82 11 71/977 82 10 71
43360 CORNUDELLA DE MONTSANT (Tarragona)

relacionats amb la gestió de les seves diverses senyories. Així, el dia 28 d'agost va nomenar Francesc Cerdà, que era habitant de la vila de Prades, per a l'ofici de receptor de les rendes, censos i altres drets que l'infant havia de cobrar en el territori del comtat de les Muntanyes de Prades i castell de Garcia. Dit d'una altra manera, aquest pradenc era l'encarregat d'anar pels pobles del comtat a cobrar (directament o a través d'oficials delegats) les rendes senyorials de l'infant i lliurar-les a Guillem de Pineda, que era l'expensor (el servidor encarregat de pagar els comptes de l'infant). Per saber quines eren les quantitats que havia de cobrar en cada lloc, Francesc Cerdà comptava amb la informació que li havien d'enviar els notaris d'arreu del comtat, a través de còpies dels documents que testimoniaven cadascun d'aquests drets.

En el mateix sentit, el dia 1 de setembre va nomenar un seguit de procuradors especials per rebre les rendes que encara cobrava al comtat d'Empúries. Recordem que l'infant Pere havia estat comte d'Empúries abans de permutar aquest comtat pel de Prades amb el seu germà Ramon Berenguer. Sembla, però, que després de la permuta encara tenia dret a algunes rendes en aquell comtat, i calia enviar persones per cobrar-les.

El cinquè i el sisè documents d'aquest bloc fan referència a una altra de les senyories de l'infant Pere, el comtat de Gandia (des de l'any 1322, Pere era senyor del comtat de Gandia i també del de Ribagorça). El dia 12 de juliol va enviar una carta als seus servidors en aquell comtat donant-los un seguit d'instruccions de gestió, com per exemple sobre les rendes que s'havien de cobrar, sobre unes monedes que s'havien de lliurar, sobre una confraria que volien crear els prohoms de Gandia (que podem suposar vinculada a l'organització d'aquest municipi) i sobre els problemes per vendre el blat i l'oli. I el 19 d'agost enviava una altra carta manant que investiguessin el cas d'una dona que havia denunciat un servidor de l'infant i l'acusava de posar obstacles per al seu casament.

Les corts de Saragossa

A inicis de setembre, l'infant va redactar tres documents sobre qüestions relacionades amb el seu paper en el govern dels regnes del seu nebot, el rei Pere III el Cerimoniós. El rei l'havia cridat a les corts del regne d'Aragó que pensava celebrar a Saragossa (recordem que, a la Corona d'Aragó, el rei celebrava corts separatament amb els seus súbdits de Catalunya, d'Aragó i de València). L'infant hi havia d'assistir, no únicament pels seus títols nobiliaris, sinó sobretot, pel seu càrrec de senescal del rei (la segona autoritat del país, que governava la casa del rei i comandava oficialment l'exèrcit reial).

Però no hi va poder anar, a causa de la pesta. El dia 4 de setembre va redactar un document nomenant un seguit de representants seus a les Corts. No n'hi havia prou, però: calia assegurar que la seva absència no enutjaria el rei (Pere III era un personatge de caràcter voluble i irascible) ni perjudicaria els seus interessos. Per això, el mateix dia va enviar una carta a diversos nobles aragonesos de la seva confiança per demanar-los que expliquessin al rei les raons que li impedién moure's d'Escaladei: els seus fills estaven malalts i la major part dels seus servidors havien mort.

Cementiri de la Cartoixa d'Escaladei

De fet, aquestes van ser unes corts ben mogudes, ja que es convocaven en ple enfrontament entre el rei i els nobles unionistes aragonesos. La tensió va arribar al punt que els consellers del rei (entre els quals s'hauria trobat l'infant Pere si la pesta no li hagués impedit viatjar) van ser convertits en hostatges durant les sessions i substituïts per altres persones de la confiança dels revoltats.

El tercer document derivat del paper de l'infant Pere en els afers del país (en aquest cas, en el govern de l'illa de Sardenya que exercí entre 1336 i 1355 com a administrador del testament del seu difunt germà, el rei Alfons III) és una carta del dia 5 de setembre sobre un conflicte entre dos notables sards per la possessió del castell de Serraval.

«Un lloc sa, per gràcia de Déu»

Entre els dies 4 i 12 de juliol (per tant, en ple trasllat de Falset a Cartoixa), hi ha copiada una carta sense data tòpica ni cronològica (per tant, no sabem quin dia es va redactar ni tampoc en quin lloc) que ens aporta un detall molt interessant sobre les circumstàncies que arreu s'estaven vivint. L'infant li explica al seu interlocutor: «Volem que sapigueu que en aquestes parts la mortalitat hi té tanta força que ningú gosa viatjar. Per això, ni el missatger del rei ni el nostre no poden ser enviats a la cúria, i, com que el rei és tan i tan lluny, aquestes coses no han pogut ser tractades fins ara.»

Malgrat que ningú s'atrevia a emprendre un viatge, l'infant va enviar aquesta carta, mitjançant el frare dominic Berenguer de Tremp, al contacte que tenia a prop del papa Climent VI (el papa del moment, amb seu a la ciutat francesa d'Avinyó); l'objectiu era demanar al papa un seguit de beneficis eclesiàstics i capellanies per al seu fill Jaume (que anys després esdevindria bisbe de Tortosa i de València).

La por, doncs, era ben present. Però es va arribar a materialitzar la pesta? Mesos després, l'infant recordava que Escaladei havia esdevingut per a la seva família un refugi profitós, perquè gràcies a Déu era un lloc sa. Ell mateix i els seus fills van emmalaltir però van sobreviure (en l'anterior article vam parlar del conflicte que provocà el fet que mengessin carn per curar-se). En canvi, van morir diversos servidors (el document del 4 de setembre afirma que va morir la major part); coneixem si més no el nom de Pere Tost (el notari que exercia com a escriptur de l'infant) i el monjo de Poblet Gabriel Gener, el seu confessor.

Si ens fixem en les dates dels deu documents que van redactar, veiem que després d'arribar a Cartoixà van estar gairebé un mes (del 12 de juliol al 9 d'agost) sense redactar-ne cap, la qual cosa pot ser una simple casualitat, es pot deure a la mort del notari o bé ens pot fer sospitar que realment l'infant i la seva família hi havien arribat prou malalts per paralitzar la feina quotidiana de la cort. Després, els documents es van anar redactant amb regularitat.

A mitjan setembre, la pesta ja devia haver desaparegut, perquè l'infant va retornar a Falset, on va continuar la seva vida, a cavall entre la gestió dels afers del comtat i la intervenció en els afers del regne i en la política internacional. Va ser al Priorat moltes vegades més al llarg de la seva vida i, en general, es considera que el seu govern fou un període fructífer en el desenvolupament de la comarca.

Montserrat FLORES

Reus, 7 d'agost de 2013

¹ Flores Juanpere, Montserrat. Palomar Abadia, Salvador. Un possible origen històric per a una llegenda d'Escaladei. A Programa de festes de la Morera de Montsant (2008), p. 77-81

² Tots els documents als quals fem referència en aquest article es troben a Arxiu Ducal de la Casa de Medinaceli a Catalunya. Fons Prades. Sèrie Cartes comunes del comtat de Prades. Lligall 11/188. Cartulari (mitjan segle XIV).

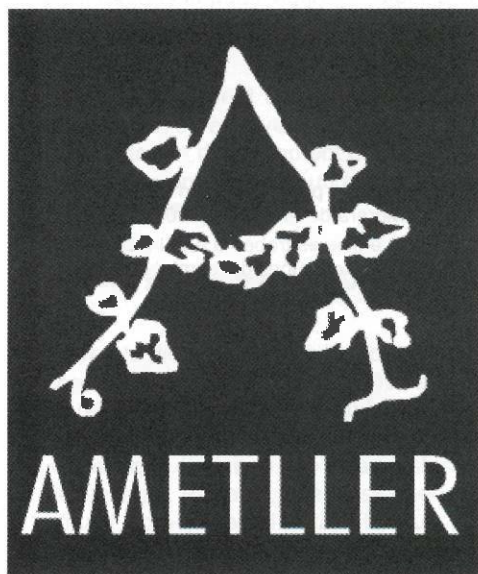
FUSTERIA RAUL VIÑES VERGE

c. Major, 26

43375 LA VILELLA ALTA

Tel: 977 839 077

Mòbil: 686 987 873

Bodegues Joan Ametller, S.L.

*Us desitgem molt
bona Festa Major*

Finca Mas d'en Mustardo
43361 La Morera de Montsant
Tel. 933 208 439 / 690 823 650
e-mail: ametller@ametller.com

L'ARXIU I LA FEINA DE L'ARXIVER, A ESCALADEI EL SEGLE XVII

Cap a l'inici de la tercera dècada del segle XVII, Escaladei tenia l'arxiu descurat, cosa que li devia provocar seriosos problemes pel que fa al regiment quotidià del seu patrimoni i sobretot per a la defensa dels interessos del monestir en els molts plets judicials que mantenia.

Va caldre reorganitzar l'arxiu de nou, revisant i reordenant tots els documents, inventariant-los i instal·lant-los de nou. És per això que el 1635 es va redactar el Registre universal de totes les escriptures que estan en lo Archiu de Scaladei, un text que, en ser exclusivament d'ús intern per a l'arxiver, s'encapçala amb unes «advertències» dirigides als monjos que en el futur exercissin aquesta obediència.

Així, senyala els deures i la responsabilitat que tenia l'arxiver, com també concreta la manera com s'havia de portar l'arxiu i quina era la seva organització. Malgrat que és un text breu, resulta ser tot un petit bon manual d'arxivística del segle XVII que ens mostra uns criteris d'organització que no són tan diferents dels que seguim actualment als nostres arxius.

Pel que aquest text aporta a la història del monestir i també, en general, a la de l'arxivística, he cregut interessant transcriure'l íntegrament. Sense més preàmbuls. El llenguatge de l'època en què està redactat no crec que tingui cap problema de lectura (tret, en tot cas, d'algunes frases més o menys retòriques en llatí), ans el contrari, i amb l'interès afegit que és una mostra del parlar d'aquell temps.

Aquest «Registre» és conserva actualment a l'Archivo Histórico Nacional de Madrid. És el còdex núm. 1234B.

Advertències als Pares Archivars

Paraules són del Spirit Sant proverbí 24 n° 30. Per agrum hominis pigri transivi, etc, per vineam viri stulti, etc, ecce totum repleverant urticae, etc, operverant superficiem eius spinae, etc, maceria lapidum destructa erat. Quod cum vidissem posui in corde meo, etc, exemplo didisci disciplinam: parum iniquae dormies, modicum dormitabis, pauxillum manus conseres; ut quiescas, etc.

Totes les obediències en la religió requereixen gran sollicitud y cuydado; maledictus homo qui facit opus Dei negligenter, etc, iterum datorem diligit Deus, id est, sollicitum et diligenter: Però entre totes, la que més necessita de estes circumstàncies, és la obediència del Arxiver; perquè les demás obediències, tots o los demás veuhen y adverteixen si's fan faltes y descuyts, y de aqueixa manera, o se eviten o se remedien y quant algunes se passon per alt, no poden ser de molta importància. Però la obediència del Arxiver és de tal qualitat, que a no ser lo archiver intelligent, diligent y sino va molt sobre lo avís, y sobre si farà moltes faltes sense ser advertides, ni conegudes, fins que no tindran remey, y seran de grandíssim dany en lo temporal de la casa y no menor spiritual del archiver, pus haurà de donar-ne stret compte a Nostre Senyor, quant li digue: redde rationem villicationis tuae. Ha mostrat la experiència esta veritat, pus en lo dia que's començà est registre, se

trobà lo archiu tant confús, que ab dificultat se trobave una scriptura, y per ço fou forçós començar al un cap y anar fins al altre cercant les scriptures, com si-s feye de nou, y açò no sens gran treball y molta llàstima, pus se ha vist a la clara, que per ignorància, descuyt, o, negligència dels archivers passats, se han trobat faltes de molta consideració, y casi sens remey, per a obviar les quals de aquí avant se posen les següents advertències.

Primera advertència

La primera cosa que ha de fer lo pare Archiver és posar-se a Déu davant, com feye David, quan deye: providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi, ne commovear. Que a no fer-ho desta manera, no eixirà bé, ni ab contento de la obediència. Lo primer per ser la matèria poch acomodada, sinó diem contrària al sperit, que a bé, que és veritat, que omnia cooperantur in bonum hijs, qui secundum propositum vocati sunt sancti. Ay coses, que ex se, ja porten reculliment y devoció; però esta, com tot són coses tocants al temporal, y moltes de plets y qüestions, y lo archiver per a fer son offici bé, y donar bon compte a Nostre Senyor, y conservar la hazienda de la casa, ha de estar versat en elles, perquè en moure-s un plet o fer-se una venda, o quid simile, a ell toque cercar y regirar tot lo que pot ajudar, o danyar, y del que trobarà avisar ab tota enteresa als prelats, o procuradors, perquè tals oficials poden ser que no tenen notícia del que està en lo archiu, que a tenir-ne negociarien les coses de diferent manera, y per ço és menester, que lo pare archiver estiga llegit y versat en les escriptures del archiu, que seria de poca importància tenir les escriptures y no valer-se d'elles al menester, y en açò ha de treballar en vencer-se y tenir ben ponderat lo valor de la obediència, y tenir per cert, que non omnis, qui dicit, Domine Domine, intrabit in Regnum coelorum; sed qui facit voluntatem patris mei, y la voluntat de Nostre Senyor és, obedite praepositis vestris omnia quecumque dixerint vobis facite. Procuro tot lo que pugue anar ab la presència del Senyor y fasse gràcies que encara que la obediència és distreta, no ha de tractar ab seculars, que no és poca misericòrdia.

Segona advertència

La segona és fer-se capax del llibre del registre, per dos coses, la una per tenir una notícia (encara que confusa) de les scriptures, pus en ell estan resumides totes in specie, o in individuo (perquè no totes les scriptures de per si estan registrades) dich in specie, y açò és sempre que en lo registre trobarà un sach o un plech en lo qual hi ha un memorial de totes les scriptures que estan en ell, a les hores, no baste lo registre sinó que ha de llegir lo memorial. L'altra és perquè estant ben versat en lo registre, ho estarà en lo archiu, pus en ell se guarde lo orde, tant en los calaixos com en les scriptures d'ells, sols ha de advertir que no-s té de fiar del registre sol; sinó que ha de mirar lo acte o escriptura perquè encara que en lo registre estan resumits los principals caps de les escriptures, però no tots, que no és possible, y poria ser que faltàs los que serque, y així no-s fio del registre sol, sinó que llixgue la scriptura que ha menester en sa pròpia forma.

Tercera advertència

La tercera és, que no poso may ninguna escriptura que ve de nou en lo archiu que

primer no la registre en aquest llibre de la forma que estan registrades les demés, ço és, a son lloch y títol, o al més concernent a ella, contant breument lo que dita scriptura conté, lo notari que l'a feta y la diada, y lo mateix que pose al registre ha de posar al dorso de la mateixa scriptura ab la lletra y número que li toque ex ordine, y si és cosa que no tinga molta dependència de altra, la té de notar en lo index del A.b.c. en son lloch, y açò és quant a les que entren de nou, en les demés ha de guardar aquest orde, que no trague ninguna scriptura per a deixar a ningú, encara que sia al mateix pare don Prior, que primer no la scrigue en lo llibre, que està ja per aqueix effecte en lo archiu posant la diada que la deixa y a quin obedienciari, o a qui la deixa, y si tarden a tornar-la, ha de fer cuydados y si és menester perfidiós en demanar-la, y per a açò ha de llegir de temps en temps lo dit llibre y veurer que scriptures faltin, y donar-ne rahó al pare Prior per a que ell les fassa tornar, que yo he trobat scriptures moltes que havia més de dotse anys que estaven fora del archiu per les obediències de Barcelona y de Castelladasens, etc, y tot ere per descuyt dels obedienciaris, y del archiver, y moltes sen han perdudes de prou importància, y per no tenir cuydado lo archiver de demanar-les, perquè deixen-les als notaris pera exhibir-les, o als advocats pera mirar-les, y muden lo obedienciari y la scriptura reste a casa del advocat o del notari, y com lo archiver no la demane ningú se'n cure, pus lo obedienciari que entre nou no se'n cure, y així se perden; per ço ha de insistir molt en cobrar lo que està fora del archiu. Després sempre que li tornon, ninguna scriptura guarde no la torno en lo archiu que primer no la borro del llibre de les notes, o memòria, y nos contento de tornar-la a son calaix, sinó que la té de tornar en lo calaix a son lloch y orde, y així la trobarà després ab facilitat y poch treball. També ha de advertir quant tornen scriptures, que no les poso a son lloch, que primer no les desplego, y miro, si ni ha altra de mesclada, que moltes vegades porten dos o tres scriptures tocants a diferents calaixos, o diferents plechs, y perquè la de sobre diu al calaix de hont és, o al plech les hi posen totes, y açò me ha causat gran treball de cercar fora lo que estave en lo archiu per estar en diferent calaix y mesclat y plegat ab diverses escriptures, y així ha de pendrer treball en mirar-les cada una per si, y posar-les en son calaix, en son títol, y en lo lloch de sa lletra, y advertesque que de la observància o inobservància de aquest paràgraf consisteix la claricia, concert y conservació del archiu, o la confusió y ruïna dell, y molt gran pèrdua del temporal de la casa, perquè cercar una scriptura de lo archiu fora de son lloch, és cercar una agulla en un bosch. Y per a millor observar les predites advertències, ha de procurar lo pare archiver de tenir lo orde del archiu de cap, que d'esta manera ab gran facilitat trobarà qualsevol scriptura, y ab la mateixa facilitat la posarà a son lloch quant lo tornon, o entron de nou, y per a d'açò ha de advertir que los calaixos guarden lo orde següent. Primer està lo que toque a la casa y sacristia. Després los privilegis tant Apostòlichs com Reals, tant concedits a tota la religió com los propis de casa. Després estan les scriptures del monestir de Bonrepòs, les quals, des de que's uní a esta casa, sempre han estat dividides, y és bé ho estiguen per a major claricia, y per ço se ha de saber que sempre que serco coses de Cornudella, Albarca, Ulldemolins y la Aleixar, ha de veurer si és cosa que specto per la unió de Bonrepòs y aqueixes estan ab los dos calaixos, però si'ns specte per cosa de casa, se trobarà en lo calaix de les viles circumveïnes. Lo de Montsant, quadra de fra Guerau, Sant Marcell y los masos de les Moreres, també nos specte per la unió de Bonrepòs, y per ço estan les scriptures en dits calaixos. Després de Bonrepòs estan totes les viles del Priorat, y la Morera té dos calaixos,

— Celler —
PASANAU

La Morera de Montsant

PRIORAT
DENOMINACIÓ D'ORIGEN QUALIFICADA

Tel. 977 82 72 02 www.cellerpasanau.com

VILÀ

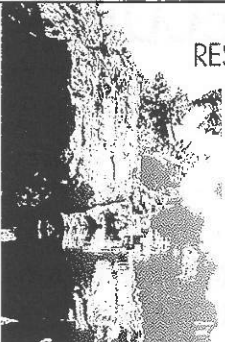
MAQUINÀRIA AGRÍCOLA
I DE CONSTRUCCIÓ, S.L.

*Us desitgem una bona
Festa Major*

Vial de servei, Ctra. Alcolea, 11 · Telèfon 977 311 380 · Fax 977 327 161 · 43206-Reus

hu de la vila y altre dels masos y granjes que estan en lo terme y parròchia de dita vila, en lo qual està Montalt, lo Masdèu y Masmorells. Després estan les scriptures de la Pineda, y després les de les viles circumveïnes, y sempre que vinguen algunes scriptures de alguna vila prop lo Priorat, se ha de mirar si ha plech de dita vila y anar continuant en lo registre les lletres, però si és vila que no-y ha res, és menester posar-la de part en lo registre junt ab les demés, ab la lletra que segueix, y en lo calaix fer plech de part, que per a tot hi ha paper blanch. Després venen les viles que tenim en Urgell, y los térmens ronechs, y la Plebania y Lleyda. Després hi ha un calaix de viles de Urgell que no són del monestir sinó que y té censals, y en estes, se ha de guardar lo mateix orde que en les viles circumveïnes. Després vé Barcelona y Girona, y en lo mateix calaix estan alguns censals de diferents parts, que ls cobre lo procurador que està allí, com són Tora, Pallàs, etc. Després està Tarragona y aquí se ha de advertir que en Tarragona y lo Camp tenim dos maneres de scriptures, unes que són de les rendes reals, y estas estan de part, com se dirà de baix, altres són pròpies de la casa, y estes estan en dos calaixos, en lo primer està tot lo de la ciutat y en lo altre totes les viles del Camp, y en aquest se ha de guardar lo mateix orde, que en les viles circumveïnes. Després estan les scriptures de les rendes reals, y si-s multiplicaven molt fer quart calaix y mudar les escriptures del Comtat en altre calaix; tot lo sobredit està en los 30 calaixos nous, y estes són les escriptures de més importància, després estan altres calaixos, que no poden causar confusió per ser coses clares, sols en lo calaix dels testaments, se ha de procurar de conservar lo orde ço és, los testaments de seculars, que no tenen vincle al monestir en son lloch y lo mateix en los dels religiosos, y si tenen vincle al monestir tant de seculars, com de religiosos, se han de posar als dels vincles, lo mateix orde se ha de guardar en lo calaix de les procures y sindicats, posant cada procura en son plech, en lo parastatge dels processos se ha de guardar est orde, que a la part de la finestra, se ha de posar tot lo del balle general, baix les coses criminals y dalt les civils, en los armaris ja se veu la claricia sols nos mesclon les coses y anar continuant los fitaments, capbreus y abandonaments en lo registre cada cosa en son lloch.

Ezequiel GORT

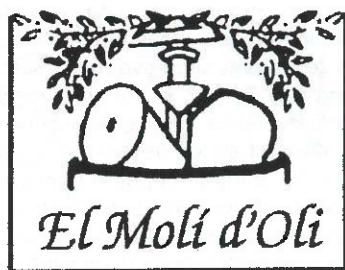

RESTAURANTE

AL Toll

Joan M^a. Rocamora Dolcet
Gerent

c/ Compte de Rius, 8
Tel. 636 108 235
Cornudella del Montsant
43360 Tarragona

CARTOIXA D'SCALA DEI

Museu de l'Oli i Productes Artesans

Venda d'Olis D.O. Siurana Zona Montsant

Melmelades, olives, olivades, orelletes, pastissets i pastes d'elaboració pròpia

Plaça Priorat, 1 SCALA DEI Tels. 977 839 399 - 977 827 260
www.molideloli.com

XAVIER NAVARRO CID

Successor de Sarobé

PINTURA I DECORACIÓ

Av. d'Andorra, 11 - baixos - 8

Tels: Magatzem: 977 23 69 31 · Particular: 977 23 17 47

e-mail: j.navarrocid@hotmail.com

TARRAGONA

AIRES DE MONTSANT

Sortim a Montsant, aquesta vegada, per la pista que va des d'Albarca al Racó de Les Falles. Passem el Coll Roig i la font mig enrunada d'Albarca, després de les primeres tanques que prohibeixen d'anar a Montsant en cotxe, llevat dels veïns.

La brisa i l'oratge són com un afalac de fuet tou i l'aire que se'n desprèn ens entra als pulmons. Un aire net, sense engany.

Continuem, mentre l'auto gruny, es queixa al xafar els petits còdols que hi ha escampats pel terreny. Però seguim pel pujador de l'ampla traça que és inclinat, només hi jauen alguns botjams mandrosos al sol.

Ara els Collets de Miragüellos i el de Les Forques com un miracle. Es diu que hi ajusticiaven malfactors per la crema de la Mare de Déu de Montsant. Pel voltant, un túnel de verd, les coníferes, plantes i plantes i alguna moixera.

Fem el tomb i com si anéssim amb avió, el paisatge ens regala Cornudella a baix i Siurana a dalt, a mitja alçada el Cingle Roig i la gran Mola Gritella.

I el 4X4 que espetega amunt, d'aquí i d'allà tractant d'eludir els cododells terranis.

Som enmig del Pla del Grau, extens i irregular, curtit per marges venerables, resta de conreus antics. Baixant, sota nostre, s'hi enfonsen Els Pèlags.

Travessem lleument el barranc, les pujades són insignificants i l'automòbil va fent camí amb les seves petites queixes. El Pla del Grau ja s'ha esquifit.

Ara una pujada, en una entrada vegetal de mil verds com un túnel llarg. Més avall, a la llera de la barrancada, la fonteta de la Mare de Déu que raja poc.

I el Barranc de les Pletes: dues branques que s'ajunten en una de sola i la bassa per al servei dels helicòpters. Els pneumàtics se'n ressenten, pujades, baixades, llum.

Albirem les Coves Fredes, dissimulades pel pinar. Els Pèlags, també, entre lloses blanques, sota roques.

Fem tombs i tombs a la rierola de la Bruixa, a l'Eixeregall, i el cotxe ploriqueja, massa abrupte per a ell. I ja som a la placeta irregular, un record de quan trèiem llenya de Montsant.

Hora de dinar, unes alzines, una moixera, ens serveixen de finestra. El solc del riu com un fil de plata sembla una serpentina monstruosa. Ens fixem en un pi torturat, però encara viu, un llamp potser?

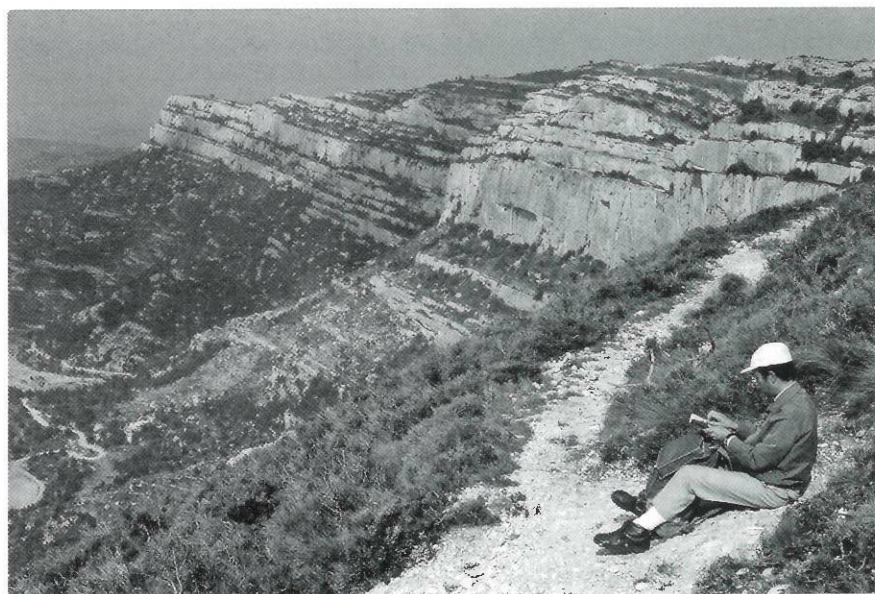
Girem per fer la baixada: Barranc de la Bruixa, Eixeregall, Balma del Caterí, Pla del Grau. Descendim cap a Albarca, pel Coll de les Forques, pel Coll Roig.

Mirant enrere, el caminal fosqueja, Montsant fa quasi por, sembla que la massa gegantina se'ns abraoni al damunt, però la llum estelar ens ajuda. Les aus nocturnes comencen a esgatissar-se.

Veiem la llum del petit poble mig enterbolida per la boira que ja fa estona que puja abrigada pel cingle. I, finalment, Albarca i l'auto que ja descansa.

Les sensacions que ens ha deixat Montsant són infinites. Caldria exprémer tota la saba d'un pi i del botjar del terreny i ficar-lo en un flascó. Però com que això no ho podem fer, ens conhortem amb la imaginació, sentint aquella brisa que fa olor de totes les plantes i que cada vegada que la retrobem, és com si estrenéssim Montsant.

Ramon QUADRADA
Estiu 2013

En Ramon Quadrada en una de les seves excursions pel Grau de Salfors

LA MORERA A VISTA D'OCELL

La tardor de l'any 2004 Pedrenca va començar la seva activitat de senderisme interpretatiu amb l'excursió que us proposem a continuació. Va formar part de la primera edició de les activitats programades pel Parc Natural en el context de la campanya Descobreix el Parc Natural de Montserrat.

El senderisme interpretatiu pretén, a més de caminar, proporcionar claus per a la lectura del paisatge i dels valors naturals i culturals que hi són presents.

El nom de la sortida obeeix al doble objectiu que ens vam plantejar. Gaudir de les impressionants panoràmiques aèries que proporcionen les cingleres d'aquesta part de Montserrat i proporcionar informació sobre les aus rapinyaires que tenen en aquests espais els seus hàbitats.

Prèviament havíem consultat els mapes disponibles en aquella època, que eren molt més simples que els que tenim en l'actualitat. Especialment ens va ser molt útil el mapa que va editar l'editorial Montblanc-Martin seguint les indicacions del Sr. Ramon Quadrada. En ell estaven indicats els corriols que permetien recórrer la part superior dels cingles situats a banda i banda de La Morera.

Abans d'oferir-la al públic havíem fet la sortida de preparació juntament amb alguns amics del poble que se'ns van afegir. Aquesta part de la feina de preparació és molt important ja que permet concretar la part tècnica de la sortida i trobar els punts que ens serviran per poder fer les aturades on donar les explicacions.

Un cop tot a punt només calia esperar la inscripció dels participants. La nostra va ser la primera sortida programada i les inscripcions es van produir just el dia abans. Després hem fet aquesta sortida en cinc ocasions més. És una de les que ha rebut més acceptació per part dels assistents.

En col·laboració amb l'Ajuntament, també es va oferir a la gent de La Morera en la programació d'activitats d'estiu dels anys 2011 i 2012. En aquestes ocasions es va fer la sortida en dues parts, ja que l'horari matinal aconsellava reduir el trajecte. El primer any es van recórrer els cingles occidentals i el segon els cingles orientals. A continuació us oferim la ressenya de la sortida acompanyada de les falques de la informació que proporcionem als participants.

Grup d'excursionistes prop de la roca del Xollat. Tardor de 2009.

Foto cedida: Josep Coca.

EXCURSIÓ: A vista d'ocell

Fitxa tècnica

Desnivell acumulat: 555 m.

Punt més baix: La Morera (740m)

Punt més alt: Part superior del cingle del Fuster (1150m)

Distància aproximada: 11,8 km

Temps efectiu: 3h 30 min. Sense comptar cap de les aturades.

Dificultat: mitjana-alta. Part del recorregut amb vistes aèries. Algun pas estret sobre les cingleres que pot comportar problemes per a les persones amb vertigen.

Itinerari i temps.

Les indicacions dels temps estan fetes suposant que es dedicaran estones a contemplar el paisatge i a fer fotografies.

0h: Sortida des de la plaça del Priorat per agafar el camí del grau de Salfores.

0h 15 min: La Planeta - Racó del Vilar.

Informació: Presència d'activitat agrícola actual (vinyes). Testimonis de l'activitat del passat, presència de marges fins sota els cingles.

Àrea de cacera de les rapinyaires especialment l'àguila cuabarrada o perdiguera (*Hieraaetus fasciatus*) gràcies a la possible existència de les seves potencials preses: perdius i conills.

Noms d'ocells presents en la toponímia. La Grallera, cova on niaven gralles (*Corvus monedula*) que acostumen a viure en colònies nombroses. Del seus excrements, en el passat se n'obtenien nitrats que es podien utilitzar en la fabricació de pólvora.

0h 30 min. Pla del Sastre.

Informació: Observació de les parets de la cinglera. Vista d'emplaçaments de nius de rapinyaires al mig de la cinglera. Possibilitats d'observació de diverses aus que ocupen l'hàbitat rupícola a part de les rapinyaires: falcilla (*Apus apus*), roquerol (*Ptyonoprone rupestris*), falcillot (*Apus melba*), aurirona cuablanca (*Delichon urbicum*) i excepcionalment el pela-roques (*Tichodroma muraria*).

0h 45 min: Molí del Barrulla.

Informació: Salt d'aigua que brolla de la roca després d'èpoques de pluges intenses. L'aigua es va conduir en el passat per una aigüera que evitava que s'inundessin els camps de conreu que es troben a sota.

Des d'aquest punt es pot localitzar amb facilitat el pont tibetà de la via ferrada.

1h: Carbonera a l'inici del grau de Salfores.

Informació: Existència d'una antiga plaça carbonera en mig d'una zona arbrada situada sota el cingle. La vegetació natural formada per alzines, roures i algun auro s'està recuperant lentament dels efectes de l'incendi que la va afectar a començaments dels anys 80 del segle XX.

Inici del grau de Salfores. A partir d'aquest punt comença la part més costeruda del

recorregut i hi ha diversos passos que caldrà superar amb l'ajut de les mans. Hi ha algun pas estret a ran de cingle.

1h 15 min: Part superior del Cingle dels Sacs/Racó de Missa. Fins aquí s'han recorregut 3 km i s'ha superat un desnivell de 260 m.

Informació: Visió aèria de la Cartoixa de Scala Dei. Identificació dels pobles que es veuen des d'aquest indret. Panoràmica sobre la vall de l'Ebre.

A mitja paret del primer cingle es pot veure La Cova Negra.

El racó de Missa és una zona d'escalada lliure coneguda a nivell mundial. Des del Parc Natural s'intenta que la pràctica de l'escalada sigui compatible amb la protecció de les zones de nidificació de rapinyaires.

Una fita de pedres situada a la dreta del camí ens indica el lloc on comença l'ascens fins a la part superior de la carena.

1h 30 min: Inici del recorregut per la carena de la cinglera situada sobre les costes del Porqueres, del Sastre i del Vilar.

Informació: A la petita cresta que hi ha en aquest punt es fan evidents les diferències en la vegetació en funció de l'orientació. En el vessant assoliat trobem un alzinar esclarissat. En canvi en el vessant obac trobem una roureda amb abundant presència de pins carrassers.

Per tal de gaudir de l'impressionant vista de les cingleres i del poble de La Morera al fons, ens hem d'atansar a un esperó que sobresurt de la carena. És fàcil reconèixer l'indret: un isolat i torturat pi carrasser ens el marca.

Seguirem caminant sense dificultat per la carena. Per la dreta veurem com s'incorpora al nostre camí la sortida de la via ferrada.

Diverses fites de pedra ens indiquen que anem en la bona direcció.

Pi carrasser damunt el cingle de la costa del Porqueres.

2h: Cruïlla amb la drecera del Corralot.

Deixarem a la dreta el corriol que baixa a trobar el camí de Montsant a l'alçada de la canal dels Cododells. Aquí tenim la possibilitat de reduir la sortida a la meitat i deixar la resta per un altre dia. Aquesta és l'opció que vam triar a la sortida de l'estiu del 2011.

2h 15 min: Inici del recorregut per la Serra Major. Aquest tram que no presenta cap dificultat en servirà d'enllaç per arribar als cingles del sector de llevant.

2h 30 min: Encreuament de camins just abans d'arribar a les Basselles.

Informació: En les parts més enlairades de la Serra Major és gairebé obligatori aturar-se per contemplar amb calma la panoràmica que se'n obre al davant si mirem cap al nord. En primer terme els barrancs que davallen amb força fins enllaçar amb el barranc dels Pèlics. Davant nostre la serra de Solans que ens separa d'Uldemolins. Especialment podem identificar la gran balma de la cova del Caterí, el Pi de la Carabasseta i la punta dels Pins Carrassers. A continuació i gairebé sempre mig coberta per la terbolina s'escampa la immensa plana de Lleida. Retallades les serres que formen el Pre-Pirineu amb els congostos que permeten travessar-les. Al fons la interminable serralada dels Pirineus amb els cims nevats la major part de l'any. Els dies que bufa el seré la contemplació podria durar una llarga estona, sinó fos per la fredor del vent.

2h 45 min: Alzina del Cingle del Fuster. En aquest indret s'arriba al punt més alt de l'excursió, 1150 m i s'han recorregut 7,7 km.

Informació: Aquesta alzina que alguns hem batejat com l'alzina de l'esmorzar, és on s'acostuma a fer l'aturada del recorregut que surt de La Morera per anar a la trobada del dia de la Mare de Déu de Montsant.

La panoràmica que de cop se'n apareix sorprèn cada vegada que s'hi arriba des de la Serra Major. Podem identificar amb facilitat els elements del paisatge que s'observen des d'aquest indret: La Roca Corbatera, les serres de Prades i de la Gritella, Siurana que es retalla sobre la cinglera, darrere seu Gallicant i al fons l'altiplà

Esmorzar a l'alzina. Anada a la Mare de Déu de Montsant l'any 2011

de la Mussara. Als peus del cingle distingim el poble de Cornudella i l'embassament de Siurana. Per damunt del coll d'Alforja s'albira la silueta característica del cap de Salou.

A partir d'aquest punt canviem de direcció per iniciar el recorregut just per sobre del cingle del Fuster, primer, i després pel cingle del Portaler.

3h. Roca del Xollat.

Informació: L'acció que l'erosió ha produït sobre les roques ens corprèn i ens aclapara. Ens acostem al cingle per contemplar la panoràmica, però no en podem separar la vista que al mateix temps que ens impressiona ens atrau. Des d'un atrevit esperó contemplem la Roca del Xollat i La Morera al seus peus. Una mica més enllà un immens embut sembla que ens convidi a deixar-nos anar avall. Sort que tots sabem que aquesta temeritat té conseqüències fatals.

Ens separem una mica del cingle per continuar baixant suament fins que arribem a un petit comellaret cobert per un bosquet d'alzines i roures. Una esquerda a la roca que just permet el pas d'una persona ens porta fins a la part superior del grau del Carrasclet.

3h 15 min: Racó dels Boixets.

Informació: En aquest indret hi conflueixen dos dels graus més espectaculars de Montsant.

En aquesta raconada encarada al sud hi trobem una mostra de la vegetació que es desenvolupa a les zones més ombrívols de Montsant. El nom de l'espai es deu a la petita boixeda (bosquet de boixos) que es desenvolupa al peu del grau del Carrasclet. L'acompanyen alguns exemplars de grèvol i de teix. Comparteixen l'espai amb alguns dels caducifolis que acompanyen les rouredes com els aurons

A vista d'ocell, estiu de 2012

i les moixeres.

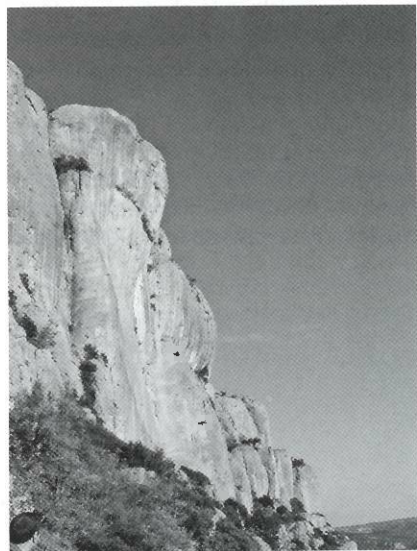
Deixem el sender que es portaria al grau dels Barrots i sortim mig grimpant a través del forat que deixa la roca que tanca el fons del racó.

Seguim comellar amunt i agafem a l'esquerra el sender que puja fins enllaçar per la dreta amb el camí que ve de la Serra Major i que ens porta altre cop fins el punt més destacat del Cingle Major.

3h 45 min: Roca Falconera.

Informació: En aquest punt que és dels més aeris del recorregut podem tornar a pensar en la visió que de nosaltres poden tenir les aus rapinyaires. Els nius de falcons (*Falco peregrinus*) van originar el topònim de la roca que estem trepitjant i la presència dels corbs (*Corvus corax*) dóna el nom al punt més elevat de Montsant, la Roca Corbatera. Els pas del temps ha fet canviar i força l'actitud que tenim els humans respecte d'aquest tipus d'aus: hem passat de la persecució, pel fet que interferien en l'activitat dels caçadors que amb aquesta pràctica obtenien part del seu aliment necessari, a les actuals figures de protecció.

Des d'aquest punt podem iniciar el descens a través del grau de l'Agnè. L'última vista aèria de La Morera des de la canal de l'Agnè ens ajudarà recordar les panoràmiques que hem gaudit al llarg de tota l'excursió.

Roca Falconera baixant pel grau de l'Agnè.

4h 30 min: Arribada a La Morera.

Esperem que quan la feu en gaudiu tant com ho hem fet nosaltres.

Pedrenca va fer 10 anys el passat 20 d'abril. De fet el projecte es va posar en marxa més d'un any i mig abans, però les formalitats són les formalitats.

Com a empresa ens hem fet grans amb vosaltres amb qui hem compartit molts bons moments.

Al llarg d'aquests anys hem fet el que ens agrada: donar a conèixer allò que estimem, el Montsant i el Priorat.

Hem volgut fer camí observant i interpretant els llocs per on passàvem.

Hem deixat que la natura ens provoqués

interrogants que ens obligaven a trobar respostes. Hem buscat informació, hem relacionat dades, ens hem mirat les coses amb deteniment abans de donar una resposta. Ben segur que més d'una vegada ens hem equivocat, però la natura i l'herència del passat ens han tornat a fer la pregunta fins que la resposta ens ha satisfet.

A La Morera ens hem sentit acollits i respectats. Ens heu confiat els vostres fills i filles des de l'estiu del 2004 quan vam engegar el nostre primer casal d'estiu. Heu vingut a caminar amb nosaltres en moltes ocasions. Ens heu preguntat i aconsellat.

Ara, les circumstàncies que ens envolten i la crisi ens porten a tancar un cicle. Pedrenca es veu obligada a finalitzar l'activitat.

Cadascú de nosaltres continuarà estimant el Montsant i continuarem explicant allò que hem après del territori i posant el nostre granet de sorra per sensibilitzar en la conservació del paisatge i en els valors que el singularitzen i el fan únic, però no com a Pedrenca.

Fins sempre i gràcies.

Mireia, Ramon i Joan

La Morera de Montsant, estiu de 2013

A la Plaça de La Morera,

LABADIA
agrobotiga

Us desitja que passeu una Bona Festa Major!

Plaça del Priorat, 6
Tel. 977 827 397
agrobotigalabadia@gmail.com

LA MORERA DE MONTSANT

DISSABTE, 31

17.00h Espectacle de pallsos amb el grup **TRASTRUS** al local social. Després, hi haurà **berenar** pels nens i nenes.

20.30h. Concurs de cuina. Enguany el tema serà «**Les postres amb Vin Blanc**». A continuació **Sopar de germanor al local social** (cadascú se'l porta).

23.00h. Festa disco al local social.

DIVENDRES, 6

20.30h. Concurs de disfresses de grans i petits. **Sopar de germanor al local social** (cadascú se'l porta).

23.00h. Ball-concert amb el grup **A-TOK** i a continuació **festa disco al local social**.

DISSABTE, 7

7.00h. Despertar popular, a càrrec de la Colla gegantera i grallera de La Morera de Montsant Scala Dei.

9.00h. Cercavila, a càrrec de la Colla gegantera i grallera de La Morera de Montsant Scala Dei.

20'00h. Ball de tarda al local social amb l'orquestra **NOMADES**.

24.00h. Ball de nit al local social amb la mateixa orquestra.

DIUMENGE 8 DE SETEMBRE

12.00h. Missa en honor a la Mare de Déu a l'església parroquial i Processó acompanyant la Patrona pel poble amb la Colla Gegantera i Grallera. A continuació ballada de Jota de La Morera a la Plaça.

14.00h Ball de Vermut, al local social a càrrec del grup **DUO ELEGANCE**.

20.00h Ball de tarda al local social amb la mateixa orquestra.

OR 2013

SCALA-DEI

DIMARTS 24 DE SETEMBRE

12.00h Missa i processó en honor a la Mare de Déu de la Mercè.

13.00h Ball Vermut.

DIVENDRES 27 DE SETEMBRE

21.00h Sopar popular (10€ adults, 5€ nens a partir de 5 anys cal fer reserva prèvia al 646652150).

23.00h Concert SANT ROCK.

DISSABTE 28 DE SETEMBRE

10.00h Excursió popular a la Pietat amb esmorzar per a tots els participants (cal fer reserva prèvia al 646652150).

16.30h Partit de Futbol.

17.30h Torneig de bitlles.

19.30h Ball de tarda.

00.00h Concert de Hand Solo.

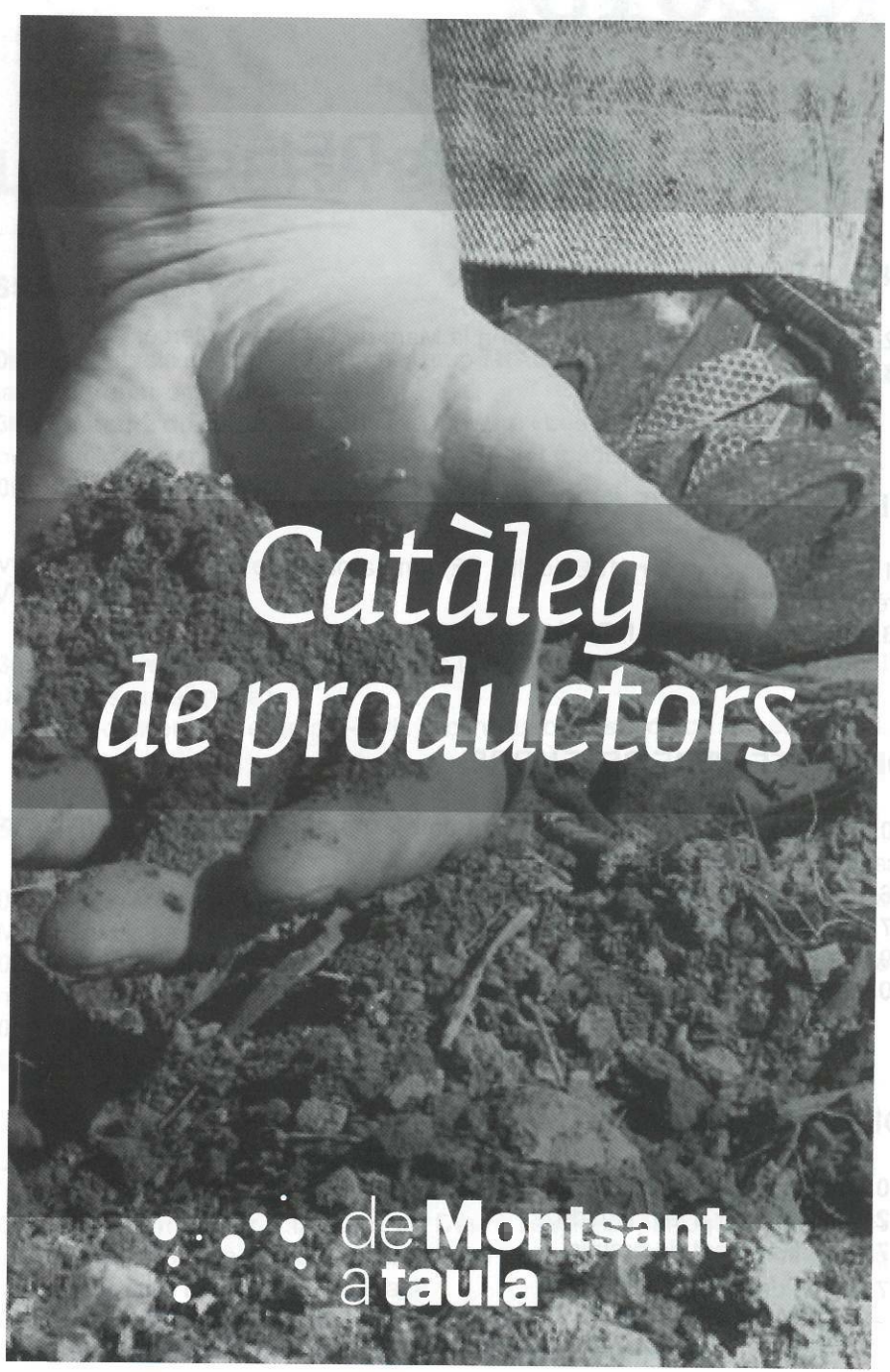
DIUMENGE 29 DE SETEMBRE

10.30h Concurs de pastissos.

12.00h Jocs per a la mainada.

17.00h Lliurament de premis.

17.30h Fi de festes.

A black and white photograph of a hand holding soil. In the background, several potatoes are visible in the ground. The text 'Catàleg de productors' is overlaid on the image in a white, serif font.

Catàleg de productors

de **Montsant**
a **taula**

DE MONTSANT A TAULA.

GASTRONOMIA, PATRIMONI I CONSERVACIÓ

Des de la creació del Parc Natural de Montsant l'any 2002 es constata la necessitat d'impulsar iniciatives i dinàmiques comunes entre els pobles que rodegen la serra de Montsant, els quals malgrat compartir un mateix, però alhora ric i divers, patrimoni natural, cultural i paisatgístic són conscients que cal crear una eina per associar-se i tindre més possibilitats per endegar projectes en benefici del territori.

Així, l'any 2007 es constitueix la Mancomunitat de Municipis del Parc Natural de Montsant que té com a objectiu prioritari recolzar totes aquelles accions que es proposin des de l'equip de gestió del Parc Natural, potenciar la marca de qualitat dels productes «fets al parc» i promoure la informació i dinamització turística. La Mancomunitat esdevé, així, una eina que ofereix l'oportunitat d'obtenir i sumar recursos, i treballar en línies d'accions comunes.

Una de les accions que obre el camí cap el projecte **De Montsant a taula** és la redacció del pla d'acció local per a la sostenibilitat anomenat «Agenda 21 dels pobles del Parc Natural de Montsant» finançada per la Diputació de Tarragona i el Parc, el qual va marcar un full de ruta amb l'objectiu d'assolir un territori econòmicament viable, afavorint la qualitat de vida dels seus habitants i cohesionant socialment el territori preservant-ne la seva integritat ecològica i paisatgística. Posteriorment es va realitzar un procés de participació ciutadana per a la dinamització social dels pobles de Montsant, que va permetre aprofundir en les inquietuds i demandes que el territori prioritza, especialment, fomentar el sector primari amb la promoció del producte local. Aquest és un objectiu comú a la gestió de la conservació que es promou des del Parc Natural on la conservació dels valors naturals, culturals i paisatgístics ha de ser compatible amb l'aprofitament sostenible del medi natural. Per tant, el manteniment de l'activitat agrícola i ramadera és fonamental per a la conservació de la biodiversitat.

L'any 2011 s'impulsa des de la Mancomunitat i el Parc Natural amb el suport del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural, un primer cens de productors agroalimentaris dels 9 municipis del Parc de Montsant. Un cop elaborat aquest cens es van anar a visitar i entrevistar els 62 productors, dels quals 56 s'adhereixen al projecte. El resultat d'aquest inventari no només és la identificació de tots aquests productors de Montsant, sinó l'inici d'un treball en xarxa pioner a Montsant. D'una banda, perquè molts d'aquests productors no es coneixien entre ells i descobreixen la riquesa productiva del territori compartit; de l'altra, se subratlla la importància de fer visible tots aquests productes derivats del sector primari i que aquest esdevingui motor de desenvolupament rural.

L'estiu de 2013, finalment, tota aquesta informació es recull i es presenta en versió de catàleg de productors. Un magnífic quadern, amb un disseny atractiu, de promoció del producte local on es recullen en forma de fitxes la informació de cadascun dels productors. Aquest catàleg, editat en paper i també en digital, vol sobretot reconèixer

Presentació amb el conseller a Barcelona.

D'esquerra a dreta: President de la Junta Rectora del Parc Natural, Presidenta de la Mancomunitat de Municipis del Parc Natural, Conseller del DAAM, alcalde de Cornudella, Director General de Medi Natural.

i potenciar el producte elaborat a Montsant com a valor afegit de l'espai natural protegit, afavorir el consum de proximitat, mitjançant les cadenes de circuit curt, i crear consciència vers un consum responsable que dóna valor als productes arrelats a la nostra història i cultura i que contribueix al manteniment de l'activitat agrícola i ramadera dels nostres pobles.

Presentació al refector de la Cartoixa d'Scala Dei

Fòrum de comercialització dels productes agrorurals de Montsant

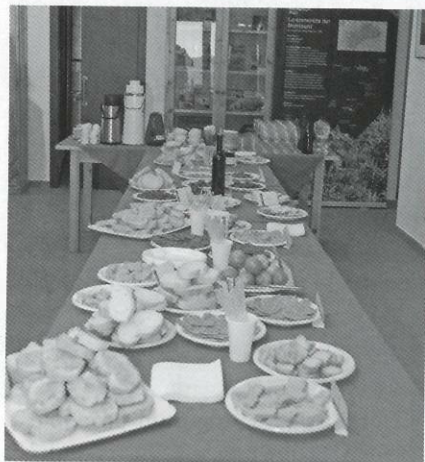
Xarxa de contactes

Queda encara un llarg camí per recórrer pel que fa a la seva divulgació i que aquest sigui un producte a l'abast de tots els que visiten la comarca. **De Montsant a taula**, i el catàleg en concret, és el primer pas per dur a terme un programa de desenvolupament social i econòmic vinculat als objectius de conservació del Parc Natural de Montsant.

En aquesta línia, ja s'han realitzat algunes activitats com ara l'organització del fòrum de comercialització entre productors i el sector turístic al novembre de 2012, en el qual es van intercanviar contactes i experiències, o la programació d'unes jornades que

sota el títol «Coneix i Tasta Montsant» volen donar a conèixer els espais emblemàtics del Parc Natural de Montsant, vinculat a la gastronomia local i a visites a les explotacions de diversos productors del catàleg.

A més de fomentar la relació entre els productors i el sector turístic (restaurants i allotjaments) per tal d'incorporar el seu consum en aquests establiments i ampliar l'oferta turística de visites guiades a les explotacions, des del Parc Natural directament -i en la mesura de les seves possibilitats-, o bé fomentant el desenvolupament de diverses accions, es volen dur a terme diverses iniciatives. A curt termini, es vol participar en les diferents fires de l'alimentació per presentar aquest «rebot de Montsant a taula» i editar una exposició que difongui els productes de Montsant dins i fora de la comarca, a més de continuar dinamitzant l'equipament del Molí de l'Oli de Margalef; Centre d'Interpretació de les Economies Productives de Montsant,

Mostra de productes del catàleg

on actualment ja es poden comprar tots els olis que es produeixen a Montsant i on s'ha creat un itinerari que recorre paisatges d'olivera i que és testimoni de l'activitat humana en aquesta zona. Més enllà, i d'acord amb els principis de conservació que el Parc Natural vol potenciar, es vol impulsar la reconversió cap a una agricultura més sostenible i ecològica, estudiar la possibilitat d'acords de custòdia i informar i formar el sector turístic de la comarca en els avantatges de l'adhesió a la Carta Europea de Turisme Sostenible, entre d'altres.

En conclusió, des del Parc Natural de Montsant s'aposta per la conservació del medi natural compatible amb les activitats que permeten viure dignament els habitants dels pobles de Montsant. El coneixement adquirit en l'elaboració de vins, olis o de les carns i embotits de qualitat amb una tradició històrica a la nostra comarca, juntament amb el conreu de productes de l'horta, de la fruita seca i dolça, sense oblidar els productes derivats d'una altra activitat tradicional a Montsant, l'apicultura, se suma a les noves manufactures de formatges, cerveses, melmelades, sabons i plantes aromàtiques. Els coneixements casolans sobre l'elaboració de pa i dolços traspassen les cuines de les cases per exposar-se en els forns i pastisseries. Tot un patrimoni cultural i gastronòmic que es posa a l'abast de qui habita i visita els pobles de Montsant i vol conèixer com vivim, treballem, i vol tastar i emportar-se de Montsant a taula aquest producte de proximitat i fet al Parc Natural de Montsant.

Parc Natural de Montsant

Mancomunitat de municipis del Parc de Montsant

Fotografies: Arxiu Parc Natural de Montsant

**La cartoixa d'Escaladei,
de la ruïna romàntica a la ruïna endreçada.**

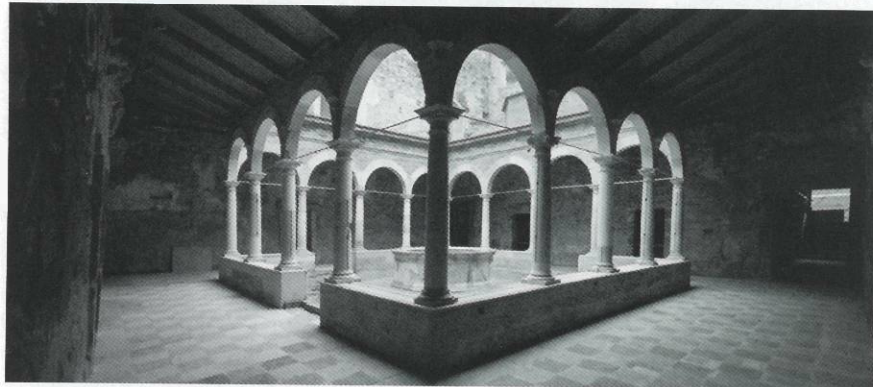
Vista del pati del claustre menor, al fons gran «arc termal» que il·lumina la sala capitular (Foto cedida Museu Història de Catalunya (Pepo Segura))

El vespre del passat dia 10 de maig, en una visita entranyable i històrica, el Museu d'Història de Catalunya, juntament amb la direcció facultativa d'obres, presentava de manera exclusiva, als veïns de La Morera de Montsant, els treballs de restauració del sector central i cenobític de la Cartoixa d'Escaladei. Al matí següent el president de la Generalitat de Catalunya, el M. Hble. Sr. Artur Mas, inaugurava oficialment aquestes obres que suposen una empena definitiva en la posada en valor del que, segurament, és el darrer gran monument que romanien pendent de restauració al nostre país.

Un dels grans monuments del patrimoni català

Certament, a la vista de l'estat de degradació i ruïna en què el vast complex monàstic -amb un recinte tancat de més de 3 hectàrees- va arribar a mans de la Generalitat de Catalunya a l'última dècada del segle XX, es fa gairebé impossible d'imaginar la importància que la Cartoixa d'Escaladei tingué, entre els s. XIII i començament del s. XIX, a nivell social, econòmic, espiritual i artístic, tant pel que fa al territori proper com per a la resta del país. Ajuda a donar una lleugera idea de la riquesa material

que arriba a assolir la Cartoixa la dada de que, en un inventari fet amb motiu de les subhastes lligades a les desamortitzacions del 1835, el muntant dels béns provinents del monjos d'Escaladei suposaven un terç dels expropiats a tota la província de Tarragona i gairebé el mateix que els dels monestirs de Poblet i Santes Creus junts. D'altra banda, malgrat que del seu impressionant i inimaginable patrimoni artístic només en queden unes poques peces disperses, les referències documentals de l'existència d'obres dels millors artistes del país, especialment en època renaixentista i barroca, com són els escultors Agustí Pujol, Antonio Naveros, Llätzer Tramulles, Isidre Espinalt, Salvador Illa, o pintors com Ramon Berenguer, Joaquim, Josep i Joan Juncosa, Miquel Serra, Josep Franquet i especialment Lluís Pascual, tots ells integrants de la que ha estat anomenada Escola Pictòrica d'Escaladei, ens parlen d'un monestir ple a vessar d'obres d'art de primer nivell.

Vista general del claustre menor un cop restaurat (Foto MHC (Pepo Segura))

A aquestes significatives dades, s'hi pot afegir un nou tema força interessant, que s'ha fet evident després de les darreres obres i sobre el que ben segur caldrà aprofundir a partir d'ara. Es tracta de l'existència a la Cartoixa d'elements d'arquitectura renaixentista d'una etapa molt primerenca pel que fa al territori català, i del paper que aquest fet pot tenir, dintre del març de l'anomenada Escola arquitectònica del

La remor de l'aigua de la font torna a omplir de vida el claustre menor

Camp de Tarragona, en la introducció al nostre país de la nova manera de construir "a lo romano" que suposa la superació dels llenguatges arquitectònics medievals. L'exponent més clar d'això són les arcuacions i la font del claustre menor, però també l'estructura de la sala capitular, les restes identificades d'un cimbori sobre la nau de l'església o la traça de les pilastres i arcs de les galeries dels grans claustres. L'existència documentada a la Cartoixa dels primers tractats d'arquitectura renaixentista de l'espanyol Diego de Sagredo o de l'italià Sebastiano Serlio a mitjans del s. XVI, de mà del prior Pere Aguiló, o la possible relació d'aquest, encara per verificar, amb l'arquebisbe de Tarragona Antoni Agustín o amb els tracistes i arquitectes Jaume Amigó (rector de Tivissa) i Pere Blai reforçarien aquesta hipòtesis.

La redescoberta de la Cartoixa

Una de les parts més emocionants i gratificants de l'actuació realitzada durant aquests darrers dos anys i mig ha estat sens dubte la redescoberta dels espais que, coberts per una vegetació descontrolada i per gairebé 2.000 tones de runa que s'han retirat manualment, integren aquest sector. En un article editat en el programa de festes de l'any 2011, l'arqueòleg i membre de l'equip director dels treballs, Josep M. Vila, feia una extensa exposició del desenvolupament i resultats dels treballs del desenrunat i excavació arqueològica. Més enllà del que allí s'exposava cal

*Detall de paviments originals
apareguts sota la runa*

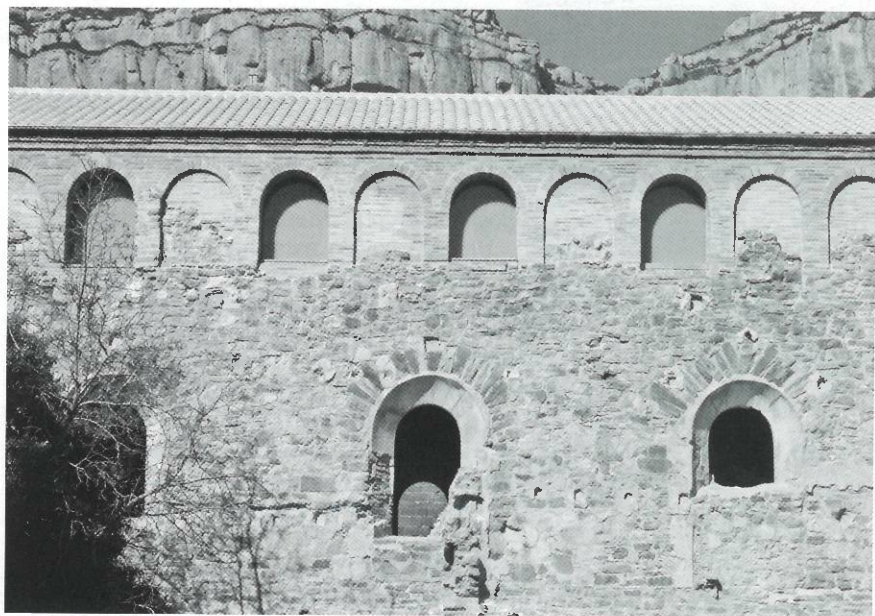
ressaltar la càrrega simbòlica, emocional i històrica que té el fet de fer reviure espais que portaven gairebé dos cents anys amagats a la vista de tothom.

Més encara; si tenim en compte el caràcter de clausura estricta del monestir abans del seu abandonament i immediata destrucció, el poder recórrer aquests espais, el tornar a trepitjar els rics i ben conservats paviments i escales fets amb maons o marbres de colors, el poder traspasar portes fins ara infranquejables, el contemplar de nou columnes, arcs, restes del que havien estat bells altars de marbre, de decoracions amb rajoles vidriades, amb motllures i estucs o amb pintures murals, de banquetes de claustres i bancs on s'havien assegut els monjos, de credences -de vegades senzilles, altres monumentals- on ells s'havien rentat les mans, de fonts d'on havien begut, tot això suposa posar per primer cop a l'abast de tothom espais i elements que en més de vuit cents anys només ho havien estat per un reduïdíssim nombre de persones vinculades amb la clausura.

Els treballs han permès, a més, la documentació de xarxes d'abastament d'aigua i de clavegueram fins ara ignorades, de la volumetria dels edificis, de la composició original de les seves façanes, de sorprenents solucions

El nou espai recuperat del refector permet la celebració d'actes i esdeveniments molt diversos

Detall del coronament del tancament exterior del refector on s'han recuperat les antigues obertures de la golfa.

constructives i dels materials emprats, de restes d'antigues edificacions amortitzades per d'altres de posteriors, de reformes i ampliacions que ens expliquen l'evolució històrica i constructiva del conjunt al llarg dels segles, de relacions entre espais, de les seves funcions o dels seus programes decoratius. En definitiva dades que milloren, en molt, el coneixement que es tenia fins ara de molts aspectes de la Cartoixa.

Les obres de restauració del sector central o cenobític

Les obres que, sota la supervisió del Servei de Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya, s'han portat a terme entre la tardor de 2010 i la primavera de 2013, tenien inicialment un triple objectiu. En primer lloc es tractava d'afermar la compromesa integritat física i estabilitat estructural d'aquella part del conjunt, en segon lloc garantir la conservació i posar en valor les fràgils restes conservades dels seus elements decoratius i artístics, i per últim permetre l'obertura al públic d'un sector del monestir sense el qual es fa molt difícil la comprensió de la dualitat cartoixana que combina l'estricta vida eremítica, d'aïllament individual del monjo a la seva cel·la, amb la vida en comú o cenobítica que es desenvolupava en l'àmbit central. En el curs dels treballs, a més, es va convertir en un objectiu paral·lel, tan o més important la recerca puridisciplinar per a aprofundir en el coneixement del monument al que ja hem fet referència.

Aquesta actuació, així com les precedents, assumeixen que la Cartoixa mai podrà tornar a ser el que havia estat. Raons tècniques, econòmiques, però sobretot conceptuals fan que s'aposti més per la preservació i posada en valor dels elements originals conservats, carregats de l'essència del que va ser de veritat el monestir i de les vicissituds històriques que ha sofert, que dels nous que poguessin resultar de reconstruccions literals o hipotètiques que sempre serien parcials. Així en la reconstrucció dels edificis de la part central de la Cartoixa s'aplica com a criteri general el de realitzar la intervenció mínima i necessària per a aconseguir els objectius abans esmentats, procurant que en l'equilibri entre els elements originals i els afegits sempre guanyin els primers.

L'actuació a nivell arquitectònic es concreta en la reconstrucció dels elements de fàbrica necessaris utilitzant un sol tipus de maó massís que s'integra molt bé amb les restes existents i serveix tant per refer parets, pilars, arcs, voltes com altres elements diversos. Per un altre cantó es protegeixen els espais més vulnerables amb cobertes. En aquells edificis on les restes conservades permeten recuperar la volumetria original s'han reconstruït les cobertes de teula; en canvi en aquells en els que s'han perdut els nivells superiors de la construcció s'han instal·lat cobertes

Vista general a nivell de cobertes de l'àmbit on s'ha actuat

de planxa de zinc, disposades de tal manera que difícilment resulten visibles des del recorregut de visita del monument.

Per un altre cantó s'han reconstruït amb un criteri que podríem qualificar de més arqueològic aquells paviments, emmarcament de portes i altres elements arquitectònics dels que se'n conservava la major part, refent els elements que faltaven. El cas més notable en aquest sentit és la reconstrucció íntegra, pràcticament del no res, de l'anomenat claustre menor a partir d'un 70 per cent dels elements arquitectònics originals –paviments i font central inclosos– apareguts inesperadament en els treballs de desenrunat. La recuperació d'aquest emblemàtic espai s'ha convertit, per a l'equip que hem treballat en aquesta actuació, en un símbol de la recuperació patrimonial de la Cartoixa, però no només des del punt de vista físic, sinó també de la seva ànima. És per això que, malgrat les dificultats que en el seu moment suposava, tots teníem clar en aquest cas que la feina no estaria acabada fins aconseguir que la magnífica font del pati central tornés a omplir-lo de vida amb el soroll del seu brollador. És com el renéixer de les cendres que evocava la imatge de l'au fènix –ara desapareguda però documentada en texts antics– que sabem que decorava un envà divisor del refetor, que ara, amb alguns dels seus fragments identificats i ben emmagatzemats, espera a poder enriquir aquell espai en futures actuacions.

La ruïna endreçada.

Els objectius del vast treball realitzat en la darrera intervenció a la Cartoixa d'Escaladei es poden sintetitzar en la voluntat dels gestors del monument i de tot l'equip que hi hem treballat, de que aquesta arribi a esdevenir una "ruïna endreçada". Darrera d'aquesta simple expressió hi ha un profund discurs teòric i de declaració d'intencions.

En primer lloc fa referència al reconeixement del caràcter de ruïna –d'aquella ruïna romàntica que a tots ens ha fascinat– com un valor adquirit del monument que també cal preservar. D'altra banda en el concepte "d'endreçat" hi ha associada l'acció d'aturar la degradació física del monument i garantir la preservació en les millors condicions possibles de les restes que han arribat fins als nostres dies. En l'obra realitzada això s'ha traduït en una restauració meticulosa, sota la direcció de Luciana Pocostales –restauradora i membre de l'equip de la direcció facultativa– de tots i cada un dels pams quadrats dels paraments dels espais recuperats. Es tractava de consolidar les restes de manera adient, sense afegir-hi elements que emmascaressin unes textures i materials que ens expliquen els elements i sistema constructiu de les diferents parts del monument, les reformes i ampliacions que l'han anat transformant al llarg de la història, però també la seva degradació, destrucció i, fins i tot, la recent recuperació.

L'expressió de "ruïna endreçada" fa també referència a la voluntat de què el tractament de les restes conservades serveixi per a explicar de la millor manera possible la realitat de l'espectacular complex monàstic del que prové, i del que aquest va arribar a ser i representar. És per això que en la darrera actuació, a banda de posar molts esforços en què la restauració arquitectònica permeti una fàcil comprensió dels espais i les seves relacions originals, s'ha implementat una senyalització molt didàctica que explica diferents aspectes del monument. Les descripcions històriques

descriuen que precedint la plaça d'accés a la Cartoixa hi havia un bosquet d'alzines monumentals; i és precisament en la recreació d'aquest "bosquet històric" on de manera simbòlica s'inicia el recorregut de la nova senyalització per l'interior de la Cartoixa. Entre unes alzines, ara per ara encara joves, un seguit d'elements arquitectònics originals de pedra, recuperats enmig de les ruïnes del monument, serveixen de suport als primers plafons d'aquesta senyalització amb uns continguts molt sintètics, però acurats; tot un avançament del que el visitant es trobarà en la visita, i del que, avui per avui, és i vol ser la Cartoixa.

Carles BRULL CASADÓ. Arquitecte

Agost de 2013

Dia de la inauguració de les obres en Carles Brull fent la visita, entre d'altres, amb el M. Hble. Artur Mas, President de la Generalitat de Catalunya, l'Hble. Ferran Mascarell Conseller de Cultura i l'I·lma. Sra. Núria Crivillé Alcaldessa de La Morera de Montsant -Scala-Dei. Foto Cedida: Lluís Franquet

*Amàlia Cossialls, Mariona Quadrada, Núria Crivillé i Joan Ferran.
Foto cedida: Sabí Peris*

Públic assistent a l'acte. Foto cedida: Sabí Peris

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE DE CUINA DE LA MORERA

El diumenge 11 d'agost a les 12 del migdia es va presentar en públic el llibre **Un gust, una cuina: La Morera de Montsant**.

Davant del nombrós públic assistent la Núria Crivillé, l'Amàlia Cosials, el Joan Ferran i la Mariona Quadrada vam explicar el procés que ha comportat la seva publicació.

Tots els parlaments van incidir en la idea que el que s'ha aconseguit és molt més que un llibre de receptes. Entre tots hem fet una aportació a la cultura culinària catalana. La manera com s'ha fet la recopil·lació de les receptes i la quantitat de persones que les han aportades ha permès fixar per escrit el patrimoni culinari que s'ha anat transmetent de generació en generació. L'estructuració de les receptes ha situat plenament la nostra cuina en la manera de fer de la cultura mediterrània. La contextualització antropològica, social i geogràfica ha facilitat la comprensió cultural de les receptes.

Tots vam expressar la satisfacció que ens ha proporcionat el fet de treballar en l'elaboració d'aquesta obra col·lectiva. L'esforç, que hem dedicat a enllestir aquesta feina compromesa que és posar per escrit un patrimoni de La Morera, s'ha vist compensat amb escriure per l'enriquiment personal i social que ens ha comportat.

En finalitzar la presentació es va fer un tastet del plat: Puré de patates gratinat que havia preparat per a l'ocasió el restaurant de l'Hotel Balcó del Priorat.

El llibre l'ha publicat el març del 2013 Cossetània Edicions dins la col·lecció El Cullerot. Ha rebut el suport de l'Ajuntament de La Morera de Montsant i de la Diputació de Tarragona.

El podeu comprar a l'Agrobotiga L'Abadia i a les llibreries al preu de 12,5€.

La taula està parada, els plats estan a punt, ara només falta que tots els morenerencs i morenques ens el fem nostre.

Aquí el teniu: **Un gust, una cuina: La Morera de Montsant**.

Entre tots hem fet possible aquest llibre, gràcies.

Joan FERRAN, en nom de tot l'equip de redacció.

ESTANC PASA

AGENT BBVA ESPASA

**TABACS
ARTICLES DE REGAL
PERFUMERIA
MERCERIA**

C/ de les Bodegues, 3
Tel. 659 478 202
Tel. 977 82 12 22
43360 CORNUDELLA DE MONTSANT

NOVA AGROBOTIGA

Crèdits a socis i venda de
productes fitosanitaris, adobs, etc

HOSTAL ELS TRONCS

ESPECIALITATS

- Escudella
- Cargols
- Entremesos
- Carn a la brasa
- Conill amb salsa
- Paella
- Espardenya

Rambla, 30 · Tel. 977 82 71 58
43361 SCALA DEL (Priorat)

VENTA D'EN PUBILL

MENJARS TÍPICS

Cruïlla
Poboleda - Cornudella
Tel. 977 82 10 77
TARRAGONA

EL MUSEU O UNA COLLA «D'ENREDOS»

Museu de l'Àngel

A l'Àngel sempre li ha agradat molt tot l'antic i entre el que li han donat, el que ha replegat i també el que ha comprat, a casa ha portat un munt de «trastos», que de no tindre-la gran ens n'haurien tret. Quan jo li deia: On vas amb tot això? La resposta sempre era la mateixa: Quan tingui temps muntaré un museu. I bé, sigui museu o exposició d'eines antigues i «trastos» vells, la qüestió és que encara que sigui a petita escala, ha aconseguit reunir una bona quantitat d'estris que ajuden a entendre la vida dels nostres avantpassats.

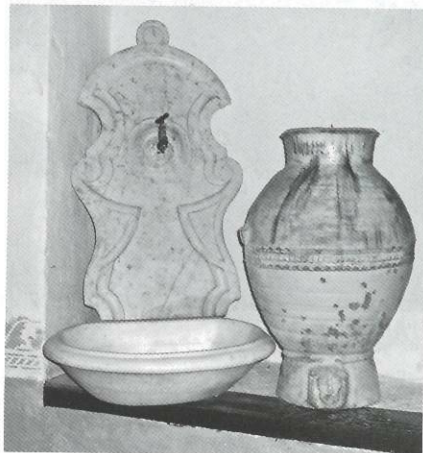
Els ha anat col·locant, netejant, polint, posant rètols del seu origen... tot degudament tractat, perquè sobretot els corcs, en el cas de la fusta, o les arnes en el cas de la roba, no ho acabessin de fer malbé.

M'he passat força estones mirant el que em semblava més curiós, prenent notes, fent fotografies i la veritat, em fa il·lusió. També m'ha servit per aprendre moltes coses que no sabia. La majoria són estris molt senzills, no tenen res a veure amb els moderns, molt simples, però també molt pràctics, perfectament adequats a la manera de fer d'aquella època. Hi ha tupins, olles de terrissa, cànteres, panistres, coves de fusta, planxes de ferro, polleganes, aixades, esclopets de segar, calderes, estovalles, ulleres, binocles, plats, molinets de cafè, d'arròs, de moresc, llums d'oli, de carburo... En total unes 400 peces mal comptades, algunes al «museu» de la

golfa i d'altres adornant els racons de casa per gaudir-ne. Són coses curioses que et situen i fan realitat una frase que fa molts anys va dir-me una àvia de La Morera: «He viscut moltes estretors i he treballat molt al camp, i per res del món tornaria enrere», i ni que jo no l'he viscuda, sóc conscient de la vida tan dura que van tenir.

Cada peça que hi ha, té una història, fóra interessant conèixer-la, però és impossible, i com que aquest article no vull que sigui un diccionari avorrit, he decidit explicar-vos només algunes de les més curioses o amb una història més especial per mi.

L'AIGUAMANIL

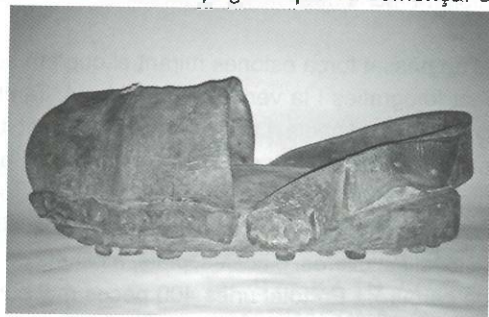

Quan a les cases no hi havia aigua corrent, als menjadors hi havia un gerro amb una palangana per rentar-se les mans abans de dinar o bé el que sempre n'haviem dit un «aiguamanil» i que ara, arrel d'aquest article, he descobert que ve del llatí «aigua i mans» i que és un castellanisme. L'aiguamanil consta d'una gerra de fang enterrada dins la paret que comunicava una habitació amb l'altra i on hi havia una aixeta amb una pica. Omplint la gerra d'aigua per darrera, rajava l'aixeta per rentar-se les mans a l'altra habitació.

Fent obres al menjador de casa de La Morera i desmuntant la pica va aparèixer la gerra dins la paret.

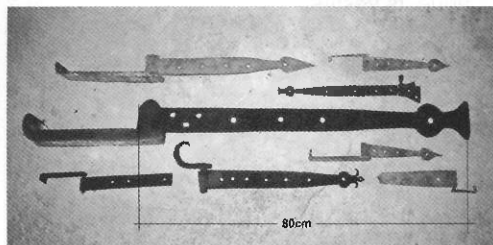
ELS SOCS

Són un calçat molt senzill que consta d'una sola de fusta i al damunt un tros de cuir clavat amb claus que subjecta el peu. Ja es troba referenciat en llengua provençal al segle XII i també el cita, el llibre «Espill de Dones» de Jaume Roig escrit al voltant del 1460. Era un calçat imprescindible a les cases de pagès i que va començar a caure en l'oblit a mitjans del segle XIX. L'han fet servir els camperols de gran part d'Europa, però amb variants diferents depenent de la regió. Aquí, per exemple, a l'hivern per no patir fred s'emboïcaven els peus amb tires de sac o borrrasses, que se'n deien borrrissols.

L'Àngel els va trobar fa molts anys al solar d'una casa ensorrada de La Morera, segurament eren d'una família que va marxar arrel de la fil·loxera.

ELS GOLFOS

Els golfos són peces de ferro que subjectaven les portes, principalment les exteriors. Una part quedava collada dins la paret i l'altra anava clavada a la fusta. El golfo que m'ha cridat l'atenció és un d'enorme, de 80 cm de llargada i que era de la porta del corral dels

bens, per on entrava antigament el ramat a casa. Correspon a una porta de 7 m que era l'amplada del camí que passava al peu del marge de l'antic ajuntament i que quan es va fer la piscina del poble vam cedir. Llavors es va treure aquesta porta, i l'Àngel va guardar-ne els 2 golfos.

LA ROMANA DE BUTXACA

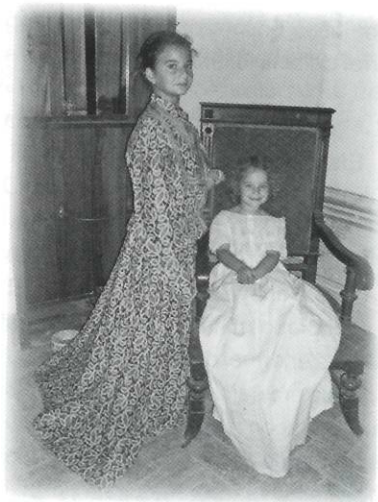

Les romanes eren les antigues balances i tal com el seu nom suggereix ja s'usaven en temps de l'antiga Roma. Constaven d'una barra llarga de ferro numerada, amb un ganxo en un extrem i un pes a l'altre. N'hi ha de grans, de petites... però aquesta és una romana de butxaca. Ateses les seves mides i poc pes, la usaven els venedors ambulants i drapaires que anaven de poble en poble. El sistema és similar al de la romana tradicional, però és rodona sense barra i sense pes. Té 2 ganxos i una mitja lluna de lluna amb 2 cares amb numeracions diferents, l'una en lliures i l'altra en kg i una agulla central que senyala el pes, i... realment cap dins la butxaca.

Aquesta romana la vam comprar fa 1 any aproximadament a la fira de brocanters del Pla de la Seu de Tarragona.

ELS VESTITS ANTICS

Una peça molt especial que la meva mare em va donar, i que us l'explico no només per l'aspecte sentimental, sinó també per l'estat de conservació tan bo que té. És un vestit de la meva àvia, i que podríem datar-lo a la segona meitat del segle XIX. Les senyores en aquella època, anaven vestides amb unes cotilles que els feien la cintura primíssima i que contrastava amb el polisson. El polisson és una peça destinada a augmentar el volum de la part posterior de la faldilla i que se situava a sota la roba just on acaba l'esquena per evitar que la roba s'arrossegues per terra.

Aquest vestit el vaig portar de casa dels meus pares de Tarragona junt amb unes camises de dormir antigues. A la fotografia apareixen unes «avantpassades» portant aquests vestits.

Als nostres avis, besavis i rebesavis els devem tot el que som. Cal que siguem conscients que nosaltres som els continuadors de la seva obra, que hem crescut i evolucionat gràcies al seu esforç i al seu treball. Ara tenim moltes més comoditats i facilitats a l'hora de treballar, per això amb aquest article els he volgut fer un petit homenatge. Dones i homes molt grans en tots els sentits de la paraula.

Maria BELLA i VENTOSA

Cal Grau

La Morera de Montsant, estiu 2013

AUTOSERVEI

AIMAR

Coaliment

C/ de les Bodegues, 1
Cornudella de Montsant
Tel. 977 82 14 17

C/ Ravel, 34 baixos
Poboleda
Tel. 977 82 73 93

AIMAR
FORN DE PA · PASTISSERIA

C/ de les Bodegues, 1
Cornudella de Montsant
Tel. 977 82 14 17

Valors immaterials / Valors identitaris / valors històrics:

Valors que cal preservar.

Pujada a la Mare de Déu de Montsant

*Vista Aèria de l'Ermita de la Mare de Déu de Montsant
(fotografia Arxiu PNMON Joan Gratacós)*

Montsant ha estat històricament un lloc sagrat de tradició espiritual com ho recull la llegenda i la història, des de l'època musulmana, quan anacoretes cristians s'instal·len en balms i coves de Montsant i amb la presència d'eremites en el període medieval, fins el reforçament de fundacions monàstiques com són la Cartoixa d'Scala Dei i Bon Repòs.

Aquest vincle Home - Muntanya ha perdurat al llarg dels segles. L'espai protegit del Parc Natural de Montsant acull nou ermites que continuen essent centres de devoció i espiritualitat, que estant ubicades en llocs estratègics de singular bellesa, amb aigua, silenci, tranquil·litat però que alhora reforcen límits de terme, de propietat.

La Morera de Montsant (a l'igual que altres municipis del peu de Montsant) ha revitalitzat una de les tradicions més documentades com és La Pujada a la Mare de Déu de Montsant. Antigament lloc de pelegrinatge, indret de culte i de pràctiques adreçades a aconseguir l'ajut de la divinitat, ja sigui per necessitats personals o col·lectives (sequera, plagues, epidèmies ...) que fins i tot va crear conflictes de propietat en èpoques passades com així es recull en la transcripció que fem dels primers registres de documents, referits a l'ermita de la Mare de Déu de Montsant, que corresponen al «Sach de Montsant ...» del llibre titulat «Registre universal de totes les escriptures que estan en lo Archiu de Scaladei», fet l'any 1635, i que es conserva a l'Archivo Histórico Nacional, de Madrid:

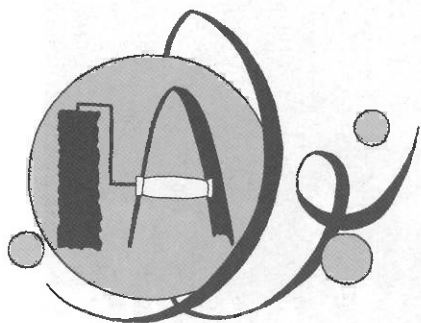

*Colla de gent de La Morera a la Pujada a la Mare de Déu de Montsant
17-08-2013. (Foto: Biel Roig)*

*MONTSANTS assistents a la Pujada a la Mare de Déu de Montsant
17-08-2013. (Foto: Biel Roig)*

PINTURA I DECORACIÓ

VICTOR ALZAMORA
tel. mòbil 659 32 71 78

Fusteria SANTI

Matalassos
"PIKOLIN"

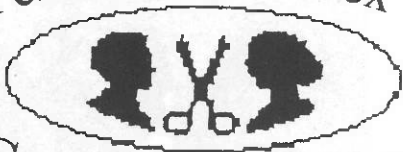
Carrer Major, 12
Tel. 977 821 286
43360 CORNUDELLA DE MONTSANT

JOSEP CARRÉ PÀMIES

Servei de retro i Excavacions

C/ del Pilar
Tel. 977 82 10 15
CORNUDELLA

Perruqueria unisex

Carme Aragones

Pl. de la Vila, 1 - Tel. 977 82 11 55
CORNUDELLA DE MONTSANT

Item una bulla del Papa Benet; en la qual atorgue moltes indulgències als qui visitaran la hermita de la Verge Maria de Montsant e als qui donaran alguna almoyna; Excomunica als qui furtaran e usurparan res de dita hermita. Datum Cesaraugustae, 12 chalendas maii, pontificatus sui, anno 17. llll».

«Item una llicència del official de Tarragona a instància del Prior de Scaladei, en la qual concedeix llicència als de les sobredites quatre Viles puguén fer professons a la hermita de Nostra Senyora de Montsant, y que los dies que les fan puguén los rectors o cures dir dos misses, modo canonico, una en la parròchia y altra en la hermita. La datta a 12 de abril 1485.»

Actualment, el 17 d'agost l'ermita de la Mare de Déu de Montsant es converteix en un referent d'identitat local, de lloc de trobada i de festa per a la gent dels pobles de la serra de Montsant. La revifalla actual ha estat recuperar una tradició, però sens dubte també per reforçar que l'ermita està dins el terme municipal de La Morera de Montsant. Ara sense plets ni resolucions jurídiques nomes amb presència de persones. La Morera de Montsant ha de saber mantenir viu aquest llegat històric i transmetre a les generacions futures aquests valors immaterials que formen part del nostre patrimoni.

Cal fer esment de l'estratègia integradora que s'ha portat a terme des de la direcció del Parc Natural de Montsant del patrimoni natural, cultural i espiritual de Montsant, reconegut com a primer parc natural que ha adoptat una estratègia de treball en aquest sentit i que es fa visible en la seva participació en l'elaboració del Manual 10 Europarc - España El patrimonio inmaterial: valores culturales y espirituales. Manual para su incorporación en las áreas protegidas.

Gràcies a tots per mantindre viu el nostre patrimoni !!!!

Neus MIRÓ, Joan de SALAS, Sabí PERIS

La Morera de Montsant, Agost de 2013

*Grup assistents a la Pujada a la Mare de Déu de Montsant
17-08-2013. (Foto: Biel Roig)*

IL·LUSTRACIONS GRÀFIQUES DE

*Josep Grau Compte i Josepa Lledó Musté,
el dia del seu casament al 1889.
Foto Cedida: Cal Grau*

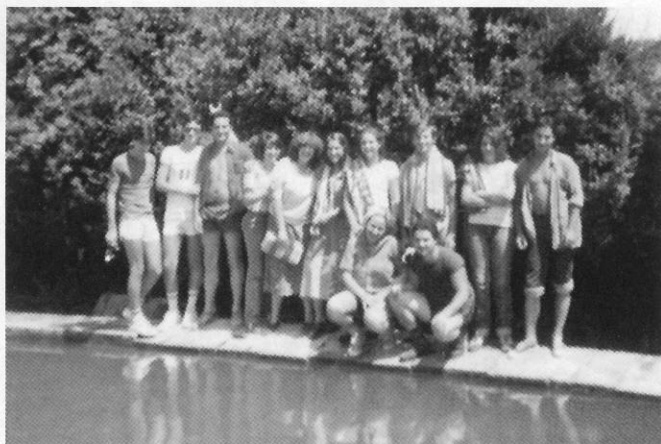
*Josep Grau Lledó, als 21 anys -
Nascut a la Morera el 1893.
Foto Cedida: Cal Grau*

*Participació de casament dels pares de
l'Angel Grau. Foto cedida Cal Grau*

RECULL DE FOTOGRAFIES PER A L'ARXIU

LA HISTÒRIA DE LA MORERA

A la bassa de Sant Blai 25 de juliol 1980. D'esquerra a dreta Josep, Joaquim Franquet V. Agapit Franquet, Laura Porqueres, Maria Pilar Cabré, Sílvia Porqueres, Àngels i Ignasi Grau, Rosario, Lluís Franquet, Neus Miró i Joaquim Franquet S. Foto cedida: Sílvia Porqueres

Jugant a la plaça 17 d'agost de 1980. D'esquerra a dreta: Jordi Llovera, Laura Porqueres, Jordi Millera, Ignasi Grau, Carlos Martínez, Núria Martínez. De cap per avall: Sílvia Porqueres, Àngels Grau, Claustre Grau. Foto cedida: Sílvia Porqueres

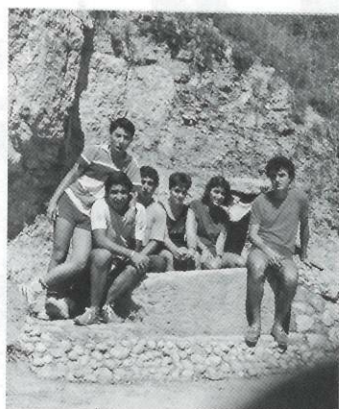
Jocs a la plaça 17 d'agost de 1980. D'esquerra a dreta i de dalt a baix: Nen, Pere Bonet, Carles Sardà, Sílvia Porqueres, Àngels Grau, Blanca Grau, Núria Martínez, Laura Porqueres, Ignasi Grau, Claustre Grau, Jordi Millera, Carlos Martínez, Jordi Llovera. Foto cedida: Sílvia Porqueres

D'IMATGES DEL NOSTRE POBLE

IL·LUSTRACIONS GRÀFIQUES DE

*Festa de disfresses per la Festa Major 10 de setembre de 1983.
D'esquerra a dreta: Blanca Grau, Claustre Grau, Laura Porqueres, Misericòrdia
Sabaté, Àngels Grau, Sílvia Porqueres. Foto cedida: Sílvia Porqueres.*

*Localització i neteja del Picarrell a
l'agost de 1985. D'esquerra a dreta:
Carles Sardà, Jordi Llovera, Carlos
Martínez, Misericòrdia Sabaté, Sílvia
Porqueres, Júlio Solé.
Foto cedida: Sílvia Porqueres.*

*Laura i Sílvia Porqueres, Misericòrdia
Sabaté, David Martra i Albert Crivillé.
Foto cedida: Sílvia Porqueres.*

RECULL DE FOTOGRAFIES PER A L'ARXIU

LA HISTÒRIA DE LA MORERA

Equip de futbol masculí, 8 de setembre 1985. D'esquerra a dreta i de dalt a baix: Joan Barrull, Jordi Llovera, Agapit Franquet, Joaquim Franquet Serradell, Joaquim Franquet Viñes, Lluís Franquet, Sebastià Sardà, Júlio Solé, Ignasi Grau, Carles Sardà, Carlos Martínez, Pere Bonet. Foto cedida: Sílvia Porqueres.

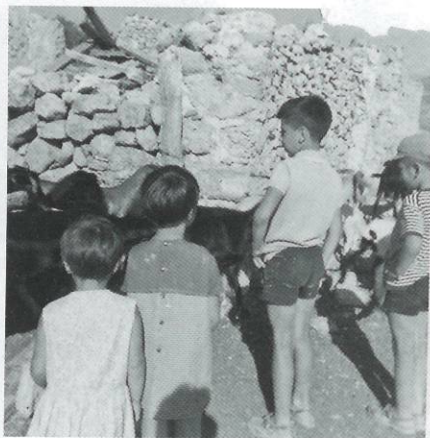
Equip de futbol femení, 6 de setembre 1986. D'esquerra a dreta i de dalt a baix: Núria, Laura Porqueres, Sílvia Porqueres, Claustre Grau, Gemma, Marga Ganduxé, Montserrat, Àngels Grau, Dolores Castillo, Blanca Grau. Foto cedida: Sílvia Porqueres.

D'IMATGES DEL NOSTRE POBLE

IL·LUSTRACIONS GRÀFIQUES DE

Treballant a l'era. Any 1963. Foto cedida: Cal Miró.

*Mirant el ramat de l'Eliseu al corral de Cal Ros. Fotos cedides: Sílvia Porqueres
Javier, Sílvia i Jordi Porqueres Sílvia, Laura, Ismael i Javier Porqueres
Almuzara (al fons Teresina Barrull) Almuzara*

RECULL DE FOTOGRAFIES PER A L'ARXIU

LA HISTÒRIA DE LA MORERA

*Esperança Vellvè, Misericòrdia Miró, Immaculada Miró i Ramon Miró.
(Foto cedida: Cal Miró)*

*Immaculada Miró, Josefina March, Misericòrdia Miró, Neus Miró, Sebastià Sardà,
Juliol Solé i Carlos Miró. (Foto cedida: Cal Miró)*

D'IMATGES DEL NOSTRE POBLE

PÀMIES
advocats

RAMON PÀMIES

c. Església 9 - Tel. 619 940 884

CORNUDELLA DE MONTSANT

www.pamies.eu

Advocats - Assessoria - Tramitacions - Gestió immobiliària - Assegurances
Despatx a Cornudella, Reus, Montbrió i Pratdip.

LA CONRERIA D'SCALA DEI

CELLER D'ELABORACIÓ I CRIANÇA DE VINS

DOQ PRIORAT

La Conreria d'Scala Dei S.L.

Mitja Galta, 32 • 43361 Scala Dei • Tel. 977 82 70 55

laconreria@scaladei.org • www.scaladei.org

INGÈNUA CANÇÓ

per a una nova estrella que es veu
en el cel de La Morera

La Morera dansa
d'un goig rutilant:
un brot d'esperança
naixia al Montsant.

Dalt de cada branca
hi canten anhels:
La nit torna blanca
de riure els estels.

Per què tanta festa?
D'on ve tanta llum?
Per què la congesta
s'ha fos en perfum?

Del cor d'una vida
aguaita un somris:
L'arrel ennoblida
redreça el País!

Airosa la lluna
s'ha vestit de blau.
I arriba la Bruna,
poncella de pau.

La nena somia,
demà què serà?
Un cep malvasia
li neix dins la mà.

La lluna, la pruna...
sentors de cançó.
Sant Bru du a la Bruna
un ram de claror!

Joan ROIG I MONTSERRAT
Montsant, agost de 2013

DIARI LA CRUZ , 11 DE JULIOL 1918 DE LA MORERA

«Nos escriben de aquella localidad, que el miércoles de la semana pasada tomó posesión de su curato el nuevo párroco D. José Roca, que hasta la sazón había regentado La Nou. Todo el pueblo tomó parte de la ceremonia, que fue amenizada por la banda de música de la población, y después de ella, hallándose la comitiva en la casa rectoral, el propietario de La Nou, D. Pablo Dalmau, que acompañaba al párroco, leyó unos versos, cuya copia se nos ha remitido, y que creemos dignos de ser estampados aquí, como notable muestra de inspiración fresca y espontánea de un poema nativo, que alterna el cultivo de las Musas con el cultivo del campo.

Al meu molt respectable y aymat amich Mossén Roca en lo dia de prendre possessió de la rectoria del poble de la Morera.

«GAUDEAMUS»

Conech aquesta terra catalana
des de'l temps de la meua joventut;
había ja passat lo riu Ciurana,
tenia'l Priorat ja conegut.

Havía vist aquestes serrallades
cobertes de granatges fins arrant,
había jo begut en fons gemades
Al peu de la muntanya de Montsant.

Un hermós dematí de primavera,
anant de Gratallops a La Bisbal,
des de allà lluny al veure La Morera
me va sembrar com un castell feudal.

Avui ja soch al mitj de aquest bon poble,
y veig los seus carrers y habitants,
y sento'l seu parlar senzill y noble
y dich jo molt content: ¡Tots som germans!

Venim del Camp aprop de la marina,
y venim ab l'amich del nostre cor,
set anys nos ha ensenyat la fe divina,
per set anys ha sigut nostre pastor. «

Text cedit: Teresa Virgili, néta de Pablo Dalmau.

COL·LABORACIONS

L'agraïment més sincer per a les següents persones i/o famílies, i a tots aquells que també col·laboraran però que arriben quan la impressió ja està tancada

Armando Cruz	Família Salas Saballs
Ramon Peris i Marina March	Família Borràs Borràs
Família Quadrada	Josep March
Família Sardà Miró	Ferran Caso i Rosa Ma. March
Família Bonet Nebot	Família Barrull Ventura
Mari Luz Garcia	Lluïsa Massó Roig
Família Miró Andreu	Família Crivillé Miró
Ramon Borràs (Cal Mestre)	Família Fuentes Crivillé
Família March Queraltó	Família Peris Cabré
Família Prats Miró	Família Ganduxé Cosials
Lluís Nadal Vidal	Carmen Segura
Família Cervantes Grau (Cal Cinto)	Família Ferran Roig
Família Sabaté Figueres	Família Crivillé Piñol (Cal Capó)
Família Queraltó Domínguez	Lluïsa Budí
Cal Pessetó	Cal Fuster
Cal Portaler	Família Blanch Miró
Cal Compte	Cal Rosalí
Anònims	Família García Muntané
Família Mas Magrané	

Portada: Misericòrdia Sabaté
Edició i Composició: Marta Pla i Núria Crivillé
Col·laboradors: Sabí Peris, Ma.del Carne Roig
Imprimeix: Arts Gràfiques Octavi, S.A.
Dipòsit Legal: T. 1133-2013

Diputació Tarragona